

วารสารสังคมศาสตร์ไทย

Thai Social Science Journal

ISSN: 3057-0190(Online)

Thai Social Science Journal Vol.2 No.1 (January-April)2025

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม- เมษายน 2568

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์ไทยเป็นวารสารวิชาการ วารสารมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ ที่เป็นความคิดริเริ่มใหม่ วารสารเป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่แตกต่าง หลากหลาย ไม่จำกัดแนวคิด อุดมการณ์ มุมมองฯ วารสารเน้นประเด็นที่ถกเถียงในสังคมทั้งปัญหาในอดีต ปัจจุบัน อนาคต อันเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกันในสังคมอย่างสันติและยั่งยืน วารสารเป็นสื่อกลางในการนำเสนอต่อสังคมให้แก่ประชาชนทั่วไป นักวิจัย นักวิชาการ อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป

วารสารเน้นสาขาวิชาในด้านสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมหรือประชาชนด้านใดด้านหนึ่ง เช่น พระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารการศึกษา การศึกษาการสอนเชิงประยุกต์ เศรษฐศาสตร์ เศรษฐมิติและการเงิน บริหารธุรกิจ ฯ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาลฯ

เดิมวารสารมีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน (เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 30 มิถุนายน) ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม(เผยแพร่ทางเว็บไซต์ วันที่ 31 ธันวาคม) และได้ปรับเป็นกำหนดการตีพิมพ์และเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ ประกอบด้วยฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม) ฉบับที่3 (กันยายน-ธันวาคม) โดยบทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2-3 ท่าน

วารสารรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความของวารสาร สังคมศาสตร์ไทย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะของกองบรรณาธิการ และไม่สงวนลิขสิทธิ์การคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

เกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2-3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ ก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบข้อมูลของผู้เขียนบทความ เช่น ชื่อหรือประวัติการทำงาน และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-Blind Peer Review)

บทความที่ส่งมาขอเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจาก
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความของวารสาร
และต้องให้เป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้

เจ้าของ

ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา (Center for Social Science Studies)

เลขที่ 78/1 หมู่ 9 ต.บ่อพลอย อ.บ่อพลอย จ.กาญจนบุรี 71160

โทร.081-8437249

<https://so18.tci-thaijo.org/index.php/Thaiso>

อีเมล-thaisocialscience@gmail.com

เฟสบุ๊ก-ศูนย์สังคมศาสตร์ศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวรัศมี ไคร่ครวญ

อีเมล: thaisocialscience@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นายสมชาย ขจรไพศาล

อีเมล: thaisocialscience@gmail.com

กองบรรณาธิการ

ดร.กนกวรรณ ปรีดีเปรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

อีเมล: kanokwanpreeprem35@gmail.com

ดร.นীরนุช เนืองวัง มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

อีเมล: neeranuchneangwang@gmail.com

ดร.พิษณุ โหระกุล สภานายความแห่งประเทศไทย

อีเมล: pitsanuyorakul@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความ (Peer Review)

พระครูสิริกาญจนารักษ์,ดร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:sirikarnchanaphirak@gmail.com	
พระศุภกิจ สุปญโญ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:suphakitsupanyo@gmail.com	
พระมหาบุญรอด มหาวีโร , ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:boonrawdmahaveero@gmail.com	
ดร.สุนทร สุวรรณพร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:sunthornsuwannaporn@gmail.com	
พระวิสุทธิพงษ์เมธี ,ดร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อีเมล:wisutthipongmethee@gmail.com	
ร.ศ. ดร.ชุตีมา มุกสิกานนท์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:chutimamug1950@gmail.com	
ผ.ศ.ดร.นิพนธ์ ฐานะพันธ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:niponta1952@gmail.com	
ผ.ศ. ดร. ปาณัฏ์กัญญ์ เจริญพัฒน์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:panudgun@gmail.com	
ผ.ศ.ดร. ณัฏพิชา วโรตมอพัฒน์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:nadpiccha2014@gmail.com	
ผ.ศ. ดร. รัชฎา ภาแรงแง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:ratchada393@gmail.com	
ดร.เฉลียว นครจันทร์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล: chaliao1419@gmail.com	
ดร.ภูวนัย เพชรไพล่	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:phuwanaipetpai@gmail.com	
ดร.จินดา ทับทิมดี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:jindatubtemdee@gmail.com	
ดร.พร้อมพล พระพรหม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อีเมล:phomphon1981@gmail.com	

สารบัญ

บทบรรณาธิการ.....	ก
ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการแก้ปัญหาหมอกพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5 Micron) ในประเทศไทย.....	1-12
การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบต่อสังคมสูงวัยในประเทศไทย.....	13-26
บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย: ความท้าทายและโอกาสของการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	27-37
ภาคผนวก.....	38

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์ไทยฉบับนี้เป็นฉบับที่กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความให้คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณาก่อนการตีพิมพ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพสูงสุด โดยในฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ 3 บทความ ซึ่งทางกองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันคือ

น.ส. อารยา สุวรรณเมฆา ในบทความปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการแก้ปัญหามลพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5 Micron) ในประเทศไทย ที่เห็นว่า ปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวซึ่งมีการเผาในที่โล่งและการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อลดมลพิษเช่น การควบคุมการเผาในที่เกษตรกรรม ออกกฎหมายและมาตรการที่เข้มงวด ส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดในภาคอุตสาหกรรม และสร้างความร่วมมือกับประเทศอาเซียนเพื่อลดมลพิษข้ามพรมแดน อย่างไรก็ตามการดำเนินการเหล่านี้ยังคงเผชิญอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานเช่น กระทรวงเกษตรและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลให้มาตรการควบคุมมลพิษไม่สอดคล้องกันและเกิดช่องโหว่ในระบบบังคับใช้

นายอนุชา อินทรพงษ์พันธ์ ในบทความ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบต่อสังคมสูงวัยในประเทศไทยที่ผู้เขียนเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบในหลายมิติ สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่ความท้าทายด้านเศรษฐกิจจากการลดลงของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และภาระที่เพิ่มขึ้นในระบบสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ ด้านสังคมต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุรวมถึงการปรับตัวของค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างวัย นอกจากนี้ระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับประชากรสูงวัยที่มีความต้องการที่หลากหลาย

นายผดุมาด หงษ์ชุมแพ แสดงข้อคิดในบทความบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย: ความท้าทายและโอกาสของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย โดยเน้นถึงความท้าทาย การเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน อินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรหรือเครื่องมือการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ซึ่งต้องใช้เวลาและความพยายามใน

การเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีดิจิทัลยังสร้างโอกาสในการขยายการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่21 เพื่อให้ระบบการศึกษาไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน

รศ.ดร. ใจครวญ

(นางสาวรัศมี ไคร์ครวญ)

บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ไทย

ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการแก้ปัญหาหมลพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5 Micron)ในประเทศไทย

Problems and Obstacles of Policies Addressing PM2.5 Pollution in Thailand

น.ส. อารยา สุวรรณเมฆา¹

Miss. Araya Suwanmekha

บทคัดย่อ

ปัญหาหมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวซึ่งมีการเผาในที่โล่งและการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม รัฐบาลไทยได้ดำเนินมาตรการต่างๆ เพื่อลดมลพิษเช่น การควบคุมการเผาในที่โล่ง การออกกฎหมายและมาตรการที่เข้มงวด ส่งเสริมเทคโนโลยีสะอาดในภาคอุตสาหกรรม และสร้างความร่วมมือกับประเทศอาเซียนเพื่อลดมลพิษข้ามพรมแดน อย่างไรก็ตามการดำเนินการเหล่านี้ยังคงเผชิญอุปสรรคหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานเช่น กระทรวงเกษตรและกระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งส่งผลให้มาตรการควบคุมมลพิษไม่สอดคล้องกัน และเกิดช่องโหว่ในระบบบังคับใช้ นอกจากนี้ปัญหาทางเศรษฐกิจยังเป็นอุปสรรคสำคัญ เกษตรกรบางส่วนยังคงพึ่งพาการเผาซากพืชเนื่องจากเป็นวิธีที่ประหยัดที่สุด ขณะที่การเปลี่ยนแปลงไปใช้วิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องการต้นทุนสูงในภาคอุตสาหกรรมและการขนส่ง การลงทุนในเทคโนโลยีสะอาดยังมีจำกัดเนื่องจากขาดการสนับสนุนจากรัฐและมาตรการจูงใจที่เพียงพอ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยจำเป็นต้องเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน เพิ่มมาตรการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสะอาดและพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนี้การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้เกษตรกรและอุตสาหกรรมลงทุนในแนวทางที่ยั่งยืนจะช่วยลดมลพิษได้อย่างเป็นรูปธรรม การเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชน รวมถึงความร่วมมือระดับนานาชาติจะเป็นกุญแจสำคัญในการจัดการปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: ปัญหา ,อุปสรรค, นโยบาย,มลพิษ,ฝุ่นละอองขนาดเล็ก

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Abstract

PM2.5 pollution remains a major environmental and public health issue in Thailand, particularly during the winter season when open burning and industrial emissions intensify. The Thai government has implemented various measures to mitigate pollution, including regulating agricultural burning, enforcing strict environmental laws, promoting clean technology in industries, and collaborating with ASEAN countries to address trans boundary pollution. However, significant challenges remain, particularly in the enforcement of regulations and inter-agency coordination. The lack of effective collaboration between key institutions, such as the Ministry of Agriculture and the Ministry of Industry, has led to inconsistencies in policy implementation and regulatory loopholes. Economic constraints also pose a major obstacle, as many farmers continue to rely on crop residue burning due to its low cost, while transitioning to environmentally friendly agricultural practices requires significant investment. In the industrial and transportation sectors, the adoption of clean technology remains limited due to inadequate government support and insufficient financial incentives. To effectively combat PM2.5 pollution, Thailand must strengthen inter-agency cooperation, enhance incentives for clean technology adoption, and improve law enforcement mechanisms. Additionally, economic incentives should be introduced to encourage farmers and industries to invest in sustainable practices. Increased public and private sector participation, along with strengthened international cooperation, will be essential for achieving long-term solutions to PM2.5 pollution in Thailand.

Keywords: Problems, Obstacles, Policies, Pollution, PM2.5

1.บทนำ

ในภาพรวมของมลพิษทางอากาศในประเทศไทยในปัจจุบัน มลพิษทางอากาศถือเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก หรือที่เรียกกันว่าฝุ่นละอองที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่า 2.5 ไมครอน หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า PM 2.5 ซึ่งเป็นฝุ่นละอองที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางน้อยกว่า 2.5 ไมครอน ซึ่งต่อไปในบทความจะเรียกว่า “ฝุ่นละอองขนาดเล็ก” ความละเอียดและขนาดเล็กของฝุ่น ทำให้สามารถเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจและไหลเวียนในกระแสเลือดได้ง่าย ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว(กรมอนามัย ,2563, น.10)การเกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก ในประเทศไทยมีแหล่งกำเนิดหลักจากการเผาไหม้ในภาคการเกษตร การปล่อยก๊าซจากยานพาหนะ และกิจกรรม

อุตสาหกรรมโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งระดับฝุ่นละอองขนาดเล็กมีแนวโน้มพุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยพื้นที่ภาคเหนือ (เจน ชาณณรงค์ ,2565, น.15-30). เช่น จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน มักเผชิญกับปัญหาหมอกควันจากการเผาป่าที่ส่งผลต่อคุณภาพอากาศอย่างรุนแรง

ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนชัดเจน มีงานวิจัยหลายฉบับแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับฝุ่นละอองขนาดเล็กกับโรคระบบทางเดินหายใจ เช่นโรคหอบหืด ปอดอุดกั้นเรื้อรัง (COPD) และมะเร็งปอด ทั้งยังเพิ่มความเสี่ยงของโรคหัวใจและหลอดเลือด ส่งผลกระทบต่อเด็ก ผู้สูงอายุและกลุ่มผู้ที่มีโรคประจำตัว ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่เปราะบางต่อผลกระทบของมลพิษนี้ นอกจากนี้ การศึกษาในประเทศไทยยังพบว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจจากค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับฝุ่นละอองขนาดเล็กมีมูลค่าสูงถึงหลายพันล้านบาทต่อปีและอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทย (ธีรวัฒน์ น้ำคำ และ เรืองชัย ต้นสุชาติ,2564 ,น.19-23)

นอกเหนือจากผลกระทบต่อสุขภาพแล้ว มลพิษจากฝุ่นละอองขนาดเล็กยังมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อม การสะสมของฝุ่นละอองในดินและน้ำส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ ความเข้มข้นของฝุ่นละอองขนาดเล็กยังมีส่วนในการเร่งภาวะโลกร้อน โดยเฉพาะองค์ประกอบที่เรียกว่า “แบล็กคาร์บอน” (Black Carbon) ซึ่งมีคุณสมบัติดูดซับแสงอาทิตย์และเพิ่มอุณหภูมิของโลก (Parkpoom Choomanee et al. ,2024, p.2)

ปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อคนรุ่นปัจจุบันของไทย แต่ยังเป็นภัยคุกคามที่ยั่งยืนต่ออนาคตของประเทศ หากไม่มีการแก้ไขอย่างจริงจัง ปัญหานี้อาจกลายเป็นวิกฤตระดับชาติโดยส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วน ตั้งแต่สุขภาพของประชากร ความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจ ไปจนถึงความสมดุลของสิ่งแวดล้อม การศึกษานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากสามารถช่วยสร้างความเข้าใจถึงแนวทางที่ประเทศไทยใช้ในการจัดการปัญหาดังกล่าว และประเมินความสำเร็จหรือข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น การเปรียบเทียบแนวทางการจัดการปัญหาในระดับสากลกับสถานการณ์ในประเทศไทย อาจช่วยนำเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอแนะใหม่ๆที่สามารถปรับใช้ได้ การวิจัยในหัวข้อนี้ยังช่วยเพิ่มความตระหนักรู้ในสังคม และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการแก้ปัญหาไม่ว่าจะเป็นการลดการเผาในภาคการเกษตร การใช้น้ำมันที่ปล่อยมลพิษต่ำ หรือการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงความร้ายแรงของฝุ่นละอองขนาดเล็ก และได้พัฒนาแนวทางที่ประสบความสำเร็จในการลดมลพิษ เช่นการส่งเสริมเทคโนโลยีสีเขียว การออกมาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวด และการพัฒนาความร่วมมือระดับภูมิภาค ดังนั้น ประเทศไทยสามารถเรียนรู้จากตัวอย่างเหล่านี้เพื่อประยุกต์ใช้กับบริบทท้องถิ่น และพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (UNEP, 2019,pp.46-56)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทย โดยเน้นไปที่ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนานโยบายในอนาคตเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว บทความจะสำรวจถึงการศึกษาถึงนโยบายหรือโครงการที่ได้รับการ

ดำเนินการและประสบความสำเร็จ และพิจารณาอุปสรรคโดยวิเคราะห์ปัจจัยที่อาจขัดขวางความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย

2. พัฒนานโยบายและกฎหมายในการควบคุมมลพิษของประเทศไทย

การปล่อยมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นปัญหาที่ประเทศไทยต้องเผชิญมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสานซึ่งเป็นแหล่งการเกษตรที่สำคัญ มลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กหรือฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน มีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงฤดูการเกษตรที่มักจะมีการเผาในที่โล่งเพื่อทำการเก็บเกี่ยวหรือเตรียมพื้นที่การเกษตรใหม่

2.1 การกำหนดมาตรการควบคุมการปล่อยฝุ่นฝุ่นละอองขนาดเล็กที่สำคัญของไทย

นอกจากการเผาจากภาคเกษตรกรรมแล้ว การปล่อยมลพิษจากแหล่งอุตสาหกรรมก็เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดระดับมลพิษสูงในหลายพื้นที่ของประเทศ การควบคุมการปล่อยมลพิษจากทั้งสองแหล่งนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่รัฐบาลไทยต้องดำเนินการอย่างจริงจัง

ก. มาตรการควบคุมการเผาในที่โล่ง

การเผาในที่โล่งเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในภาคเกษตรกรรม โดยเกษตรกรมักจะใช้วิธีการเผาซากพืชเพื่อเตรียมพื้นที่การเกษตรใหม่หรือกำจัดเศษซากพืชจากการเก็บเกี่ยว เช่น ข้าวและมันสำปะหลัง ซึ่งการเผาเหล่านี้เป็นแหล่งที่สำคัญที่ก่อให้เกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสาน ในปีพ.ศ.2562 ปัญหานี้ได้เกิดขึ้นอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงฤดูการเกษตรที่ทำให้มีการปล่อยมลพิษในระดับสูงในพื้นที่เหล่านี้ รัฐบาลไทยจึงได้เริ่มดำเนินมาตรการควบคุมการเผาในที่โล่งด้วยการออก "คำสั่งห้ามเผาในที่โล่ง" ในช่วงที่มีความเสี่ยงสูงในการปล่อยมลพิษ มาตรการที่สำคัญในการควบคุมการเผาคือการส่งเสริมการใช้วิธีการทางเลือกในการจัดการซากพืช เช่น การเก็บซากพืชไปทำปุ๋ยชีวภาพ หรือการใช้เครื่องจักรเก็บซากพืชโดยไม่ต้องเผา ซึ่งจะช่วยลดการปล่อยฝุ่นฝุ่นละอองขนาดเล็กจากกิจกรรมเกษตรกรรมได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2548, น.2-15) นอกจากนี้รัฐบาลยังได้สนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรมให้เกษตรกรในพื้นที่เข้าใจถึงผลกระทบจากการเผาในที่โล่งและการใช้วิธีการอื่นในการจัดการซากพืชเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลือกใช้วิธีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ข. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการลดมลพิษจากอุตสาหกรรม

การลดการปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญที่รัฐบาลไทยนำมาใช้ในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการปล่อยมลพิษจากการเผาหรือกระบวนการผลิตที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น โรงไฟฟ้าพลังงานฟอสซิล โรงงานปูนซีเมนต์ และโรงงานผลิตเหล็ก การพัฒนาเทคโนโลยีที่ช่วยลดการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงคุณภาพอากาศเท่านั้น แต่ยังเป็นการส่งเสริมให้ภาคอุตสาหกรรมมีการผลิตที่ยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม หนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับการส่งเสริมคือการติดตั้ง เครื่องกรองฝุ่นและระบบบำบัดอากาศ ในโรงงานต่างๆ เช่น ในโรงงานปูนซีเมนต์หรือโรงไฟฟ้าที่ใช้พลังงานฟอสซิลซึ่งมีการปล่อยมลพิษในระดับสูง การติดตั้งเทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยลดการปล่อยมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เกิดจากกระบวนการผลิต นอกจากนี้การพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานสะอาด

เช่น พลังงานแสงอาทิตย์หรือพลังงานลมก็ได้รับการส่งเสริมเพื่อทดแทนการใช้พลังงานฟอสซิลที่เป็นแหล่งมลพิษหลัก รัฐบาลยังได้จัดตั้ง โครงการสนับสนุนภาษีและเงินอุดหนุน สำหรับบริษัทที่นำเทคโนโลยีที่ลดการปล่อยมลพิษมาใช้ รวมถึงการสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมลงทุนในเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่นระบบกรองฝุ่นในโรงงานและการใช้พลังงานทดแทน (Potranandana,2022,p.18.) การส่งเสริมดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยลดมลพิษในระยะสั้น แต่ยังช่วยพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมในระยะยาวได้

ค.การพัฒนากระบวนการขนส่งสาธารณะมากขึ้น

การปล่อยมลพิษจากการคมนาคมเป็นอีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในจำนวนมาก ส่งผลให้มีการปล่อยมลพิษจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงในเครื่องยนต์อย่างต่อเนื่อง การพัฒนากระบวนการขนส่งสาธารณะจึงเป็นหนึ่งในมาตรการที่สำคัญที่รัฐบาลไทยนำมาใช้ในการควบคุมมลพิษจากการคมนาคม การขยายระบบขนส่งมวลชน เช่นการเพิ่มจำนวนรถไฟฟ้าและระบบขนส่งที่ใช้พลังงานสะอาดได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างต่อเนื่อง โดยมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะได้ง่ายขึ้น (สำนักงานการพัฒนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2019, น.84) นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าและยานพาหนะที่ใช้พลังงานสะอาดเพื่อลดการปล่อยมลพิษจากการคมนาคมในเมือง การปรับปรุงระบบการขนส่งสาธารณะไม่เพียงแต่ช่วยลดปริมาณการปล่อยมลพิษจากรถยนต์ส่วนบุคคล แต่ยังช่วยลดปัญหาการจราจรติดขัดในเมืองใหญ่ และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน การดำเนินงานในส่วนนี้ยังมีการส่งเสริมในเชิงนโยบายภาษีและสิทธิประโยชน์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งมวลชนและยานพาหนะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Kannika Thampanishvong & Promphat Bhumiwat,2022,p.3-15)

2.กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทย

การควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยมีการพัฒนากฎหมายอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างระบบกฎหมายที่ช่วยส่งเสริมการปกป้องสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ โดยกรอบกฎหมายดังกล่าวประกอบไปด้วยทั้งกฎหมายระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่มีบทบาทในการควบคุมมลพิษจากหลากหลายแหล่งที่มา เช่นการเผาในที่โล่งในพื้นที่การเกษตรกรรม การปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม และการขนส่งซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลต่อระดับมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทย กฎหมายที่สำคัญของไทยได้แก่

ก.พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายหลักที่กำหนดกรอบการดำเนินการในการคุ้มครองและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษทางอากาศ รวมถึงฝุ่นละอองขนาดเล็ก เช่นฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรการ และนโยบายที่เหมาะสมในการลดมลพิษทางอากาศ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถ

ดำเนินการแก้ไขและป้องกันผลกระทบจากมลพิษได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการภายใต้กฎหมายฉบับนี้ รวมถึงการออกมาตรการคุมเข้มในการปล่อยมลพิษจากแหล่งต่างๆ ทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม โดยกำหนดข้อบังคับและการตรวจสอบมาตรฐานมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เช่น การควบคุมการเผาในที่โล่งเพื่อป้องกันการปล่อยมลพิษจากการเผาซากพืชในพื้นที่การเกษตร (วริศรา กิติภูวดล, 2022, น.25)

ข.พระราชบัญญัติการจัดการมลพิษทางอากาศ พ.ศ. 2555

ในปีพ.ศ. 2555 ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติการจัดการมลพิษทางอากาศ เพื่อเพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมมลพิษทางอากาศที่เกิดจากการเผาไหม้ในที่โล่ง การขนส่ง และการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษที่เข้มงวดกว่าเดิม โดยเฉพาะในด้านการบังคับใช้มาตรการห้ามเผาในที่โล่งในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงจากมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กเช่น ภาคเหนือและภาคอีสาน ซึ่งการเผาในที่โล่งเพื่อการเกษตรเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2019, น.78) พระราชบัญญัตินี้ยังระบุถึงการสร้างกฎหมายรองที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษในระดับท้องถิ่น ซึ่งช่วยให้หน่วยงานท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบังคับใช้ข้อบังคับในการห้ามเผาซากพืชในที่โล่ง และการให้การสนับสนุนแก่เกษตรกรในการใช้วิธีการทางเลือกแทนการเผา

ค.พระราชบัญญัติที่ควบคุมการปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม

การควบคุมมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมเป็นเรื่องสำคัญที่ประเทศไทยให้ความสำคัญในการลดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษจากอุตสาหกรรม เช่นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้โรงงานต่าง ๆ ต้องติดตั้งอุปกรณ์กรองฝุ่นเพื่อป้องกันการปล่อยมลพิษ ฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการผลิตในอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในโรงงานที่มีการเผาไหม้หรือปล่อยมลพิษจากการใช้พลังงานฟอสซิล นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งมาตรการภาษี และโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงงานที่มีการลดมลพิษจากกระบวนการผลิต เช่นการใช้พลังงานสะอาดและการติดตั้งเทคโนโลยีที่ช่วยลดการปล่อยมลพิษ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าว เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเข้มงวดและมีผลในการลดมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม (วริศรา กิติภูวดล, 2563, น.63-70)

ง.กฎหมายท้องถิ่นในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก

นอกจากกฎหมายระดับชาติแล้ว กฎหมายท้องถิ่นก็มีบทบาทสำคัญในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะในเขตที่มีการเผาในที่โล่งและการเกษตร เช่น จังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ซึ่งการเผาซากพืชในที่โล่งเป็นแหล่งที่มาของฝุ่นละอองฝุ่นละอองขนาดเล็กที่สำคัญ กฎหมายท้องถิ่นเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ปฏิบัติการในพื้นที่ที่มีความรับผิดชอบในการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยมลพิษ การบังคับใช้กฎหมายในระดับท้องถิ่นยังช่วยให้สามารถปรับแต่งมาตรการให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และประเพณีท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างร่วมมือระหว่างภาครัฐและชุมชนในการจัดการมลพิษ การสนับสนุน

ทางเลือกในการเกษตรและการฝึกอบรมเกษตรกรในการใช้วิธีการจัดการซากพืชที่ไม่ใช่การเผาเป็นสิ่งสำคัญในการลดมลพิษในระยะยาว

กรอบกฎหมายในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยประกอบด้วยกฎหมายหลายฉบับที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมการปล่อยมลพิษจากทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการให้การสนับสนุนแก่ประชาชนในการลดมลพิษในระดับท้องถิ่น แม้จะมีความท้าทายในการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ แต่ก็สามารถเห็นผลการเปลี่ยนแปลงจากการลดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในบางพื้นที่ได้ในระยะยาว

4. ปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการแก้ปัญหาหมอกพิษทางอากาศของไทย

4.1 ผลของนโยบายและมาตรการที่ใช้ในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก

การประเมินผลของนโยบายและมาตรการที่ใช้ในการควบคุมมลพิษ ฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นสิ่งสำคัญในการตรวจสอบความสำเร็จและประสิทธิภาพของการดำเนินการที่ได้มีการวางแผนไว้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนากระบวนการในการควบคุมมลพิษได้อย่างต่อเนื่อง นโยบายและมาตรการที่รัฐบาลไทยได้นำมาใช้ในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กนั้นมีทั้งในระดับภาครัฐและระดับท้องถิ่น และมุ่งเน้นไปที่การควบคุมการปล่อยมลพิษจากการเผาในที่โล่ง การปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมและการลดการปล่อยมลพิษจากการขนส่ง การประเมินผลของมาตรการเหล่านี้มีความสำคัญในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงนโยบายและมาตรการต่อไป

การประเมินผลจากการลดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในระดับพื้นที่การประเมินผลในระดับพื้นที่สามารถทำได้โดยการวัดค่าความเข้มข้นของมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศโดยมีการติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศ ทั่วประเทศเพื่อทำการตรวจสอบคุณภาพอากาศอย่างต่อเนื่อง เช่นการตรวจวัดในพื้นที่ภาคเหนือและภาคอีสานที่มีการปล่อยมลพิษจากการเผาในที่โล่งในช่วงฤดูการเกษตร ซึ่งมักจะพบว่ามีมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในระดับที่สูงมาก โดยในช่วงปีพ.ศ.2562 ปริมาณมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่ภาคเหนือสูงถึงระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน หลังจากที่มีรัฐบาลไทยได้มีการดำเนินมาตรการห้ามการเผาในที่โล่งในบางพื้นที่และส่งเสริมการใช้วิธีการเกษตรทางเลือกที่ไม่ทำให้เกิดมลพิษ เช่นการใช้เครื่องจักรในการเก็บซากพืชและการทำปุ๋ยจากซากพืช การประเมินผลในพื้นที่ภาคเหนือพบว่าในบางพื้นที่มีการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กลงอย่างมีนัยสำคัญ เช่นในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายที่การเผาซากพืชลดลงจาก 20% เป็น 12% ในระยะเวลาเพียงสองปี (พงศ์ธร เพียรพิทักษ์, 2564, น.8-15) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จบางประการในการลดการปล่อยมลพิษจากกิจกรรมเกษตรกรรม

การประเมินผลจากการลดมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรมเป็นแหล่งมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กที่สำคัญ โดยเฉพาะโรงงานที่มีการเผาไหม้หรือปล่อยมลพิษจากกระบวนการผลิตที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมมลพิษในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่พระราชบัญญัติการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติการจัดการมลพิษทางอากาศ พ.ศ. 2555 ซึ่งมีการกำหนดมาตรการในการติดตั้งเครื่องกรองฝุ่น และการตรวจสอบการปล่อยมลพิษจากโรงงานต่างๆ การประเมินผลจากมาตรการนี้แสดงให้เห็น

เห็นว่าหลายโรงงานในภาคอุตสาหกรรมได้มีการติดตั้งเครื่องกรองฝุ่นอย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนด และมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

ตัวอย่างหนึ่งที่สำคัญคือโรงงานปูนซีเมนต์ ที่ตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีลดมลพิษ เช่นการใช้เครื่องกรองฝุ่นแบบประสิทธิภาพสูง (HEPA) การตรวจสอบค่ามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กจากโรงงานดังกล่าวพบว่าการลดระดับมลพิษได้ถึง 35% หลังจากการติดตั้งเทคโนโลยีนี้ (ปิยะ ท้วมเกร็ด ,มาลี สุรเชษฐ และจิตรา เพียรล้ำเลิศ, 2563, น.80-92) อย่างไรก็ตามยังพบว่าในบางพื้นที่ยังมีปัญหาการปล่อยมลพิษเกินมาตรฐานในช่วงฤดูการผลิต ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงมาตรการควบคุมมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมให้มีความเข้มข้นมากขึ้น

การประเมินผลจากมาตรการการขนส่งสาธารณะ การลดการปล่อยมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กจากการขนส่งสาธารณะเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์สำคัญที่รัฐบาลไทยได้นำมาใช้ในการควบคุมมลพิษ นโยบายที่ส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ เช่นรถไฟฟ้า BTS และ MRT รวมทั้งการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ได้ช่วยลดการปล่อยมลพิษจากการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล การประเมินผลจากมาตรการนี้สามารถเห็นได้จากการที่มีจำนวนผู้ใช้บริการขนส่งมวลชนเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การเพิ่มเส้นทางรถไฟฟ้าและการปรับปรุงระบบขนส่งสาธารณะทำให้ประชาชนหันมาใช้ระบบขนส่งมวลชนมากขึ้น ลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล ซึ่งช่วยลดปริมาณมลพิษจากการขนส่งได้อย่างมีนัยสำคัญ (สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2019, น. 92) นอกจากนี้ การส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าและยานพาหนะที่ใช้พลังงานสะอาดยังมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะยังคงมีความท้าทายเกี่ยวกับราคาและความสะดวกสบายในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในบางพื้นที่

การประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชน การส่งเสริมการตระหนักรู้ถึงอันตรายของฝุ่นละอองขนาดเล็กและการใช้หน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันตนเองจากมลพิษก็เป็นส่วนหนึ่งของการลดผลกระทบจากมลพิษนี้ การจัดแคมเปญประชาสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจถึงอันตรายจากมลพิษ ฝุ่นละอองขนาดเล็กการใช้หน้ากากอนามัยในพื้นที่ที่มีมลพิษสูง พบว่าในช่วงปีที่ผ่านมา การใช้หน้ากากอนามัยในกรุงเทพฯ และพื้นที่ภาคเหนือเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการปล่อยมลพิษสูงในฤดูการเกษตร (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2020, น.70) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งที่สำคัญในการประเมินผลของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการลดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กแม้ว่าจะยังคงมีความท้าทายในการทำให้ประชาชนใช้หน้ากากอนามัยในทุกๆ สถานการณ์ แต่ก็สามารถเห็นการตอบสนองที่ดีขึ้นจากประชาชนในช่วงที่มีมลพิษสูง

4.2 อุปสรรคในการดำเนินนโยบายการแก้ปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กของไทย

การดำเนินนโยบายเพื่อแก้ปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยพบอุปสรรคหลายประการ ที่มีผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยอุปสรรคที่สำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างยิ่ง ได้แก่การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ, ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพึ่งพาการปล่อยมลพิษจากกิจกรรมต่าง ๆ, และข้อจำกัดในเทคโนโลยีและทรัพยากรที่มีผลต่อการดำเนินงานในด้านการลดมลพิษ

การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

หนึ่งในปัญหาหลักที่ทำให้การดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ตามที่คาดหวัง คือการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในกรณีของการบริหารจัดการในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่ไม่สอดคล้องกัน ภาครัฐมีหน่วยงานหลายแห่งที่มีบทบาทในการจัดการมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กเช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และสำนักงานการขนส่ง แต่ความไม่ประสานงานระหว่างหน่วยงานเหล่านี้มักทำให้การดำเนินมาตรการต่าง ๆ มีความซ้ำซ้อนหรือไม่ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือปัญหาการเผาในที่โล่งในพื้นที่การเกษตรโดยเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กปัญหาการเผาเศษวัสดุการเกษตรนั้นได้รับการควบคุมจากหน่วยงานท้องถิ่นและกระทรวงเกษตรฯ แต่กลับพบว่า กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจมักไม่ได้ร่วมมือกันในการสนับสนุนทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่นการส่งเสริมการใช้เครื่องจักรเก็บซากพืชหรือการทำปุ๋ยจากเศษวัสดุ ผลที่ตามมาคือการขาดประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาการปล่อยมลพิษจากการเผาซากพืชในหลายพื้นที่ ซึ่งทำให้มาตรการลดมลพิษไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง

นอกจากนี้ การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยังส่งผลต่อการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งสาธารณะ และการพัฒนาระบบการจัดการมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม เช่นการส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ยังพบปัญหาที่กระทรวงพลังงานและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น สถานีชาร์จไฟฟ้าที่ไม่เพียงพอและขาดแรงจูงใจทางภาษีหรือสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ผลิตและผู้บริโภค (กรมควบคุมมลพิษ, 2561, น.33-40) ซึ่งทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้พลังงานในภาคขนส่งมีอุปสรรค

ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นอีกหนึ่งอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นไปได้ยาก เนื่องจากเกษตรกรและภาคเกษตรกรรมในประเทศไทยยังคงพึ่งพาการเผาซากพืชเป็นวิธีการที่ใช้ในการจัดการวัสดุเหลือทิ้งจากการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กสำหรับเกษตรกรในภาคเหนือและภาคอีสาน การเผาซากพืชถือเป็นวิธีการที่ง่ายและต้นทุนต่ำ ในการจัดการกับเศษวัสดุการเกษตร ซึ่งช่วยให้สามารถทำการเกษตรได้เร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว (ศิรินทร์ ศรีสุข, 2563, น.5-8) อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในระยะยาว เนื่องจากการเผาซากพืชทำให้เกิดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กซึ่งอาจทำให้เกิดโรคทางเดินหายใจและโรคอื่น ๆ แม้ว่าจะมีการเสนอทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้เครื่องจักรหรือการทำปุ๋ยจากซากพืช แต่การเปลี่ยนแปลงวิธีการเกษตรแบบดั้งเดิมนั้นต้องใช้งบลงทุนสูง และ การฝึกอบรมเกษตรกร ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อยและไม่สามารถเข้าถึงทุนสนับสนุนจากภาครัฐได้

ข้อจำกัดในเทคโนโลยีและทรัพยากร

ข้อจำกัดในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นอุปสรรคอีกหนึ่งประการในการควบคุมมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาและการใช้งาน เทคโนโลยีสะอาด เช่นการใช้พลังงานทดแทนหรือการใช้รถยนต์ไฟฟ้า (EV) ซึ่งยังคงพบว่าในประเทศไทยมี การลงทุนที่ไม่เพียงพอ ในเทคโนโลยีเหล่านี้ ในด้าน พลังงานสะอาด, แม้ว่าจะมีการสนับสนุนจากรัฐบาลในการพัฒนาโครงการพลังงานทดแทน เช่นพลังงานแสงอาทิตย์ และพลังงานลม แต่การใช้พลังงานสะอาดในภาคอุตสาหกรรมยังคงมีอุปสรรคทั้งในด้านต้นทุนสูง และการขาดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ สิ่งนี้ทำให้หลายโรงงานในประเทศไทยยังคงใช้พลังงานฟอสซิลในการผลิต ซึ่งปล่อยมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กลงสู่อากาศอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับการ ใช้รถยนต์ไฟฟ้า ในการลดมลพิษจากการขนส่งที่ยังพบว่าการขาดสถานีชาร์จ และต้นทุนที่สูงในการซื้อรถยนต์ไฟฟ้ายังทำให้ประชาชนและภาคธุรกิจไม่สามารถหันไปใช้รถยนต์ไฟฟ้าได้อย่างแพร่หลาย (กรมควบคุมมลพิษ, 2561, น.30-31) ทั้งนี้การพัฒนาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนจึงเป็นสิ่งที่ต้องการความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อผลักดันให้เทคโนโลยีเหล่านี้สามารถใช้งานได้อย่างแพร่หลาย

สรุป

ปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยยังคงเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวที่มีการเผาในที่โล่งและการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรม การแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนทั้งรัฐบาล ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลไทยได้พยายามใช้มาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมและลดมลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก แต่ยังคงมีอุปสรรคและความท้าทายที่ต้องเผชิญ แต่รัฐบาลไทยได้มีความพยายามในการออกมาตรการต่าง ๆ ซึ่งได้บรรลุผลสำเร็จบางประการ เช่นการควบคุมการเผาในที่โล่ง การออกกฎหมายและมาตรการที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม การใช้เทคโนโลยีสะอาดในภาคอุตสาหกรรม การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่ลดการปล่อยมลพิษจากภาคอุตสาหกรรม การสร้างความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนในการจัดการมลพิษข้ามพรมแดน

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยเฉพาะในด้านการดำเนินงานที่ไม่สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือปัญหาทางเศรษฐกิจที่ซับซ้อน การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ เช่นกระทรวงเกษตรและกระทรวงอุตสาหกรรม ยังขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มาตรการควบคุมมลพิษ ซึ่งบางครั้งทำให้การดำเนินงานไม่สอดคล้องกันหรือมีช่องโหว่ในระบบการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรบางรายยังคงพึ่งพาการเผาซากพืชเป็นวิธีที่ประหยัดที่สุดในการจัดการเศษวัสดุการเกษตร โดยเฉพาะในพื้นที่ที่การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำเกษตรอาจต้องใช้ต้นทุนสูงหรือการลงทุนในเทคโนโลยีใหม่ และข้อจำกัดทางเทคโนโลยีและทรัพยากรจากการขาดการลงทุนในเทคโนโลยีที่สะอาดและการขาดการสนับสนุนจากรัฐในการพัฒนาเทคโนโลยีการลดมลพิษ เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการลดมลพิษจากภาคอุตสาหกรรมและการขนส่ง

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็กในประเทศไทยต้องการมาตรการที่หลากหลายและการบูรณาการจากหลายภาคส่วนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ การดำเนินการในระดับนโยบายและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีความสำคัญในการลดระดับฝุ่นละอองขนาดเล็กอย่างมีประสิทธิภาพ ควรเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหผ่านหลายมิติ ได้แก่การเสริมสร้างมาตรการทางกฎหมาย การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่สะอาด การเพิ่มความร่วมมือในระดับภูมิภาค และการส่งเสริมความตระหนักรู้และการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2548). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการเผาในที่โล่ง*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2561). *โครงการศึกษาแหล่งกำเนิดและแนวทางการจัดการฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล* (น. 33-40). กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมอนามัย. (2563). *คู่มือฉบับประชาชน การเฝ้าระวัง PM2.5 อย่างไรให้ปลอดภัย*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2020). *การจัดการมลพิษ PM2.5 ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เจน ชาญณรงค์. (2565). *องค์ความรู้ไฟฟ้าและการเผาในที่โล่ง*. กรุงเทพฯ: สมาคมวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย, ศูนย์วิชาการเพื่อขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (ศวอ).
- ธีรวัฒน์ น้ำคำ, & เรียงชัย ต้นสุชาติ. (2564). ผลกระทบของฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ต่อจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่และกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 22(3), 19-34.
- นางสาววิศรา กิติภูวดล. (2563). *มาตรการทางกฎหมายในการจัดการปัญหามลพิษทางอากาศ: ศึกษากรณีปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิศรา กิติภูวดล. (2022). มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมมลพิษทางอากาศในประเทศไทย: ศึกษาแนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขหรือกำจัดฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอนที่มีประสิทธิภาพในต่างประเทศ. *The Journal of Law, Public Administration and Social Science*, 6(1), 25-46.
- พงศ์ธร เพียรพิทักษ์. (2564). *การจัดการเศษวัสดุทางการเกษตรเพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และสารก่อมลพิษทางอากาศในพื้นที่เกษตรกรรม 9 จังหวัด*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน, กองวิจัยและพัฒนาจัดการที่ดิน.

- ปิยะ ท่วมเกร็ด, มาลี สุรเชษฐ, & จิตรา เพียรล้ำเลิศ. (2563). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศจากโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในประเทศไทยที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5. *วารสารรัชตภาค*, 14(36), 80–92.
- ศิขรินทร์ ศรีสุข. (2563). มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาหมอกพิษทางอากาศและฝุ่นละออง PM2.5 จากภาคธุรกิจ: กรณีศึกษา การเผาในพื้นที่เกษตรภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญา (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Choomanee, P., Bualert, S., Thongyen, T., Rungratanaubon, T., Rattanapotanan, T., & Szymanski, W. W. (2024). Beyond common urban air quality assessment: Relationship between PM2.5 and black carbon during haze and non-haze periods in Bangkok. *Atmospheric Pollution Research*, 15(2), 1–10.
<https://doi.org/10.1016/j.apr.2023.101992>
- Potranandana, W. (2022). Effective methods for promoting access of small and medium-sized enterprises to corporate procurement. *TDRI Quarterly Review*, 37(3), 17–33.
- Thampanishvong, K., & Bhumiwat, P. (2022). Policy measures to fight PM2.5 in the automotive sector. *TDRI Quarterly Review*, 37(3), 3–15.
- UNEP. (2019). *Air pollution in Asia and the Pacific: Science-based solutions* (pp. 46–56). Bangkok: United Nations Environment Programme (UNEP).

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบต่อสังคมสูงวัยในประเทศไทย

Demography structure Changes and Their Impact on the Aging Society in Thailand

นายอนุชา อินทรพงษ์พันธ์¹

Mr.Anucha Intarapongpon

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงวัย เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบในหลายมิติ สัดส่วนประชากรสูงอายุที่เพิ่มขึ้นนำไปสู่ความท้าทายด้านเศรษฐกิจจากการลดลงของแรงงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต และภาระที่เพิ่มขึ้นในระบบสวัสดิการและการดูแลสุขภาพ ด้านสังคมต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุรวมถึงการปรับตัวของค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างวัย นอกจากนี้ระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะจำเป็นต้องปรับให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรองรับประชากรสูงวัยที่มีความต้องการที่หลากหลาย การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องอาศัยนโยบายสาธารณะที่ครอบคลุมและยืดหยุ่น รัฐบาลควรพัฒนาระบบสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม และปรับโครงสร้างตลาดแรงงานให้เอื้อต่อการทำงานในวัยสูงอายุ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนานโยบายที่เหมาะสมกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงการสร้างความตระหนักในสังคมเกี่ยวกับความสำคัญของการปรับตัวเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, โครงสร้างประชากร, ผลกระทบ, สังคมสูงวัย, ประเทศไทย

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar,Thailand

Corresponding author, e-mail: anuchaintarapongpan@gmail.com,Tel. 081-18744624

Abstract

The Demography structure changes in Thailand, particularly the shift towards an aging society, have occurred rapidly and have significant implications across various sectors. The increasing proportion of the elderly population has led to challenges in the economy, such as a decline in the workforce, changes in production structures, and a growing burden on social welfare and healthcare systems. Socially, there are challenges related to the care of the elderly within families, as well as changes in values and intergenerational relationships. Additionally, education and skill development systems must adapt to lifelong learning models to accommodate the growing and diverse elderly population. Addressing these changes requires careful planning. The government should develop comprehensive public policies that respond to the needs of the elderly, particularly by enhancing the social welfare system, promoting the active participation of the elderly in society, and adjusting labor market structures to support older workers. Furthermore, promoting research and policies aimed at developing a society that is more suitable for an aging population is essential. Raising awareness in society about how to manage Demography structure and care for the elderly is also a key component of sustainable solutions for an aging society.

Keywords: Changes, Demography structure, Impact, Aging Society, Thailand

1.บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรที่สำคัญ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการทั้งอัตราการเจริญเติบโตของประชากรที่ลดลง อัตราการเกิดที่ต่ำลง ความยาวอายุเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นและการพัฒนาด้านสุขภาพที่ช่วยให้ผู้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ทำให้สังคมไทยเริ่มเข้าสู่กระบวนการเปลี่ยนแปลงสู่ “สังคมสูงวัย” (กรีซ เกียรติญาณ และ ธนธนา ไรจนตระกูล, 2564, น.60) หรือการมีประชากรผู้สูงอายุในสัดส่วนที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งทำให้ต้องมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางในการรับมือกับปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสังคมสูงวัย

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและผลกระทบจากการเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยจึงมีความสำคัญ เนื่องจากการเติบโตของจำนวนประชากรสูงวัยจะมีผลต่อระบบสวัสดิการสังคม ระบบสุขภาพ และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงวัยตามหลักเกณฑ์ขององค์การ

สหประชาชาติโดยมีผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดซึ่งจะส่งผลให้การจัดการกับสังคมสูงวัยเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในอนาคตอันใกล้

สังคมสูงวัยหมายถึงสังคมที่มีสัดส่วนประชากรสูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ ซึ่งถือเป็นสัญญาณของการเปลี่ยนแปลงทางประชากรที่สำคัญ การเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยนั้นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในด้านสุขภาพ การแพทย์ การศึกษารวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูง ซึ่งทำให้ผู้คนมีชีวิตยืนยาวมากขึ้น ขณะเดียวกันอัตราการเกิดของประชากรในประเทศลดลงอย่างต่อเนื่องทำให้ประชากรในวัยทำงานลดลงและมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (ชินุทัย กาญจนะจิตร และคณะ, 2550, น.5-25) ประเทศไทยได้เข้าสู่สถานะสังคมสูงวัยตั้งแต่ปี 2005 เมื่อจำนวนผู้สูงอายุในประเทศเริ่มมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แนวโน้มประชากรสูงวัยที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้จะส่งผลกระทบต่อหลายมิติในสังคมไทย เช่น ระบบสวัสดิการสังคม การดูแลสุขภาพ การจ้างงาน และสภาพสังคมโดยรวม โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจที่อาจประสบกับภาวะการขาดแคลนแรงงานในอนาคต หากไม่มีการเตรียมความพร้อมในการดูแลประชากรสูงวัยอย่างเพียงพอ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยและผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมสูงวัย โดยจะเน้นไปที่การพิจารณาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร รวมถึงการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการดูแลสุขภาพของประชากรสูงวัย นอกจากนี้ยังมุ่งหวังที่จะเสนอแนวทางในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยการสร้างสรรค์นโยบายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาสังคมสูงวัยให้สามารถอยู่ร่วมกับการเปลี่ยนแปลงประชากรได้อย่างยั่งยืน โดยจะช่วยให้เราสามารถเข้าใจถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรและเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสังคมสูงวัยในประเทศไทยได้ดียิ่งขึ้น ผ่านการวิเคราะห์และเสนอแนวทางในการปรับตัวทั้งในเชิงนโยบายและการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประเทศสามารถรักษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

2. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยเป็นประเด็นที่สำคัญและมีผลกระทบในหลายด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลจากปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้ประชากรสูงวัยมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญส่งผลให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ “สังคมสูงวัย” ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านโครงสร้างแรงงาน การใช้จ่ายทางการสาธารณสุข และความท้าทายในการจัดสวัสดิการสังคม

2.1 สถานการณ์ประชากรสูงวัยในประเทศไทยที่ผ่านมา

สถานการณ์ของประชากรสูงวัยในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา ข้อมูลจากสำนักงานสถิติระบุว่า สัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.9 ในปี 1980 มาเป็นร้อยละ 20.4 ในปี 2020 และคาดว่าจะในปี 2040 สัดส่วนของประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 30.3 ซึ่งหมายความว่าในอีกประมาณ 15 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่าง

เต็มตัว สำหรับในประเทศไทยจากข้อมูลของกรมการปกครองปีพ.ศ.2564 ผู้สูงอายุมีจำนวนทั้งสิ้น 12,071,837 คน หรือร้อยละ 18.2 ของประชากรทั้งหมด เป็นผู้หญิง 6,751,724 คน และผู้ชายจำนวน 5,320,113 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564, น. 1-13) การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยเกิดจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะการลดลงของอัตราการเกิดและการพัฒนาในด้านการแพทย์ที่ทำให้ผู้คนมีอายุขัยยืนยาวขึ้น ข้อมูลจากธนาคารโลก (2021) ระบุว่าอายุขัยเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นจาก 65.5 ปี ในปี 1980 เป็น 74.6 ปี ในปี 2019 ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการพัฒนาด้านการแพทย์และสาธารณสุข แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้จำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยทำให้ประเทศไทยมีความท้าทายในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนี้ เช่น ความต้องการในด้านสวัสดิการสังคม การดูแลสุขภาพ และการสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในสังคมและเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยนี้ได้มีการวางแผนและเตรียมการอย่างต่อเนื่องจากภาครัฐเพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว เช่น การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาสวัสดิการและระบบการดูแลสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถมีบทบาทในสังคมต่อไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564, น. 69-75)

2.2 สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของประชากรสูงวัย

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยที่ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรสูงวัยนั้น มีสาเหตุหลักมาจากปัจจัยหลายด้านที่มีความสัมพันธ์กันซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การลดลงของอัตราการเกิดเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยคือการลดลงของอัตราการเกิดซึ่งเป็นผลมาจากหลายปัจจัย เช่น การพัฒนาในด้านการศึกษา การเข้าถึงการวางแผนครอบครัวที่ดีขึ้น และการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมของครอบครัว ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา อัตราการเกิดในประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของผู้หญิงที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเรื่องจำนวนบุตร โดยเฉพาะในเมืองใหญ่ที่ผู้หญิงมีการศึกษาสูงและเข้าร่วมในตลาดแรงงานมากขึ้น สถิติจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) แสดงให้เห็นว่าอัตราการเกิด ในประเทศไทยลดลงจาก 20.5 รายต่อ 1,000 คน ในปี 1990 เป็น 10.4 รายต่อ 1,000 คน ในปี 2020 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนการเกิดในแต่ละปีลดลงอย่างมากส่งผลให้สัดส่วนของผู้สูงอายุในประชากรมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น

การพัฒนาในด้านการแพทย์และสาธารณสุขเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างมากต่อโครงสร้างประชากร เนื่องจากการรักษาพยาบาลที่ดีขึ้นและการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการพัฒนาในด้านการแพทย์ที่ทำให้การรักษาโรคต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัยสูงอายุ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง หรือโรคหัวใจ ได้รับการดูแลที่ดีขึ้น ส่งผลให้ผู้คนมีอายุขัยยืนยาว อายุขัยเฉลี่ยของประชากรไทยเพิ่มขึ้นจาก 65.5 ปี ในปี 1980 เป็น 74.6 ปี ในปี 2019 ซึ่งหมายถึงการพัฒนาในด้านการแพทย์ทำให้ผู้สูงอายุสามารถมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นและลดอัตราการเสียชีวิตจากโรคที่สามารถรักษาได้ (ศุทธิดา ขวณวัน และปราโมทย์ ประสาทกุล, 2563, น.1-7)

ความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการดำรงชีวิตของประชากรไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร การเปลี่ยนแปลงในด้านนี้สามารถสังเกตได้จากหลายมิติ เช่น การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบของครอบครัวที่มีขนาดเล็กลง การย้ายถิ่นฐานจากชนบทไปสู่เมือง ทำให้ผู้สูงอายุมีการอยู่เพียงลำพังมากขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายก็มีผลต่อสุขภาพของประชากร ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคือการรับประทานอาหารที่มีไขมันสูงและการขาดการออกกำลังกาย ซึ่งนำไปสู่การเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุ เช่น โรคเบาหวานและโรคหัวใจทำให้มีความต้องการการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันการย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมืองใหญ่และการลดขนาดครอบครัว ทำให้ครอบครัวไม่สามารถให้การดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเต็มที่

ทั้งสามปัจจัยนี้รวมกันเป็นแรงผลักดันหลักในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทย และเป็นสาเหตุที่ทำให้จำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งจะมีผลกระทบในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาทางการแพทย์ในอนาคต (วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ และ สุธีรา อุณตระกูล, 2554, น.14-16)

2.3 ผลกระทบ

จากการลดลงของอัตราการเกิดทำให้มีจำนวนคนในวัยทำงานลดลงและจำนวนผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น การลดลงของอัตราการเกิดในประเทศไทยส่งผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรในหลายด้าน ซึ่งหนึ่งในผลกระทบที่เห็นได้ชัดคือการลดลงของจำนวนคนในวัยทำงาน และการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยตรง ซึ่งสามารถอธิบายได้ในหลายมิติคือ

1. ทำให้เกิดการลดลงของแรงงานในตลาดแรงงาน โดยการลดลงของอัตราการเกิดทำให้จำนวนประชากรในกลุ่ม วัยทำงาน (อายุ 15-59 ปี) ลดลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้แรงงานที่มีคุณภาพและจำนวนเพียงพอในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมีจำนวนลดลง ส่งผลกระทบต่อการผลิตและความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ต้องพึ่งพากำลังแรงงานจำนวนมาก ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) แสดงให้เห็นว่าในปี 2020 สัดส่วนของผู้ที่อยู่ในวัยทำงานในประเทศไทยอยู่ที่ประมาณ 60% ของประชากรทั้งหมด แต่ในอนาคตอันใกล้สัดส่วนของผู้ที่อยู่ในวัยทำงานจะลดลงเรื่อยๆ ตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำงานได้อีกซึ่งจะส่งผลกระทบในเชิงลบต่อเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากจำนวนคนในวัยทำงานที่จะเป็นกำลังสำคัญในการผลิตสินค้าบริการจะลดลง

2. ทำให้มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงวัย ในขณะเดียวกันจำนวนประชากร ผู้สูงวัย (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2020 จำนวนผู้สูงวัยในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 20.4 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 30.3 ในปี 2040 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ซึ่งหมายถึงในอนาคตจะมีประชากรสูงวัยที่ต้องการการดูแลและบริการด้านสุขภาพมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อสวัสดิการสังคม และระบบการดูแลสุขภาพอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ต้องการการรักษาพยาบาลเฉพาะทาง เช่น การรักษาโรคเรื้อรัง การพยาบาลระยะยาว และการดูแลสุขภาพสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้

3. มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีและระบบสวัสดิการ การลดลงของจำนวนแรงงานและการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุจะมีผลกระทบต่อระบบภาษีและสวัสดิการสังคมของประเทศ เนื่องจากแรงงานที่มีจำนวนลดลงจะส่งผลให้รัฐบาลได้รับรายได้จากภาษีต่ำลง ทำให้มีความยากลำบากในการจัดสรรงบประมาณเพียงพอในการดูแลผู้สูงอายุและการพัฒนาระบบสวัสดิการที่รองรับความต้องการของประชากรสูงอายุ ในขณะเดียวกันความต้องการในการ รักษาพยาบาลและการดูแลผู้สูงอายุจะสูงขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐต้องขยายระบบประกันสุขภาพและสวัสดิการสังคมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลให้มีการเพิ่มภาระทางการคลังและต้องปรับเพิ่มอัตราภาษีหรือการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐให้เหมาะสม (ชนิษฐา กิจเจา และคณะ, 2558, น.6-9)

4. ความท้าทายในการพัฒนาทักษะของแรงงาน เกิดการลดลงของจำนวนคนในวัยทำงานจะทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนต้องหาวิธีการในการรักษาคุณภาพของแรงงานที่มีอยู่ โดยเฉพาะการปรับทักษะของแรงงานให้สามารถทำงานได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง เช่นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาทักษะใหม่ เพื่อให้คนในวัยทำงานสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจที่ต้องการทักษะใหม่ๆ ได้ในทันใดเดียวกันจะต้องมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำงานได้มีโอกาสในการมีบทบาทในตลาดแรงงาน โดยการพัฒนาทักษะใหม่ หรือการส่งเสริมให้พวกเขาทำงานในลักษณะจิตอาสาหรือในงานที่เหมาะสมกับศักยภาพ(สิริพร พงศ์หิรัญสกุล และคณะ, 2567, น.138)

5. ทำให้เพิ่มความไม่สมดุลระหว่างจำนวนคนวัยทำงานและผู้สูงอายุ โดยการลดลงของอัตราการเกิดในขณะเดียวกับการเพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุจะนำไปสู่ความไม่สมดุลในโครงสร้างประชากรระหว่าง คนวัยทำงาน และ ผู้สูงอายุ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในหลายๆ สาขาอาชีพ โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่ต้องการกำลังคนจำนวนมาก เช่น การเกษตร การก่อสร้าง และการบริการ ส่งผลให้มีการขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะสูงและแรงงานที่ทำงานในระยะยาว

3.ผลกระทบของสังคมสูงวัยต่อสังคมไทย

การเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยมีผลกระทบในหลายด้าน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และสุขภาพ ซึ่งประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการรับมือกับปัญหาเหล่านี้เพื่อให้สามารถรักษาคุณภาพชีวิตของประชากรสูงอายุได้และสร้างความยั่งยืนให้กับการพัฒนาในอนาคตผลกระทบของสังคมสูงวัยต่อสังคมไทยสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้านได้แก่

3.1ด้านเศรษฐกิจ

เกิดผลกระทบจากการลดลงของแรงงานในตลาดแรงงาน การเพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุในประเทศไทยจะทำให้จำนวนแรงงานในตลาดแรงงานลดลงในอนาคต ปัจจุบันอัตราการเกิดในประเทศลดลงอย่างมาก ส่งผลให้ประชากรในวัยทำงานมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่อง การขาดแคลนแรงงานทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจชะลอตัวและยากที่จะรักษาอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ในระดับที่ต้องการ (ชลธิชา อัสวนิรันดร์ และคณะ, 2563, น.5-15) นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่ไม่ได้มีส่วนร่วมใน

ตลาดแรงงานก็จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศต้องพึ่งพิงการนำเข้าแรงงานต่างชาติหรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างแรงงานในประเทศ

ทำให้ค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุ การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุหมายถึงการเพิ่มขึ้นของค่าใช้จ่ายด้านสวัสดิการสังคม การดูแลสุขภาพ และการจัดสรรทรัพยากรสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละปี รัฐบาลจะต้องเพิ่มการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสุขภาพ เช่นการสร้างโรงพยาบาลและการฝึกอบรมบุคลากรทางการแพทย์เพื่อให้สามารถรองรับการดูแลผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบางกรณีอาจต้องใช้เงินงบประมาณจากการเก็บภาษีที่สูงขึ้นหรือการจัดสรรงบประมาณจากโครงการพัฒนาอื่นๆ

อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิต เนื่องจากการลดลงของประชากรวัยทำงาน การผลิตในภาคเศรษฐกิจที่ต้องพึ่งพาแรงงานจะได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงนี้จะกระทบต่อภาคการผลิตอุตสาหกรรมที่มีความต้องการแรงงานจำนวนมาก เช่นการผลิตในภาคอุตสาหกรรมหนักหรือการเกษตร โดยเฉพาะในธุรกิจที่ต้องการแรงงานที่มีทักษะสูง การขาดแคลนแรงงานอาจทำให้ต้องใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์ในการทดแทนการทำงานของมนุษย์ (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น.1-7)

3.2 ด้านสังคม

เกิดการเพิ่มขึ้นของภาระการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว ภาระการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งอาจก่อให้เกิดความเครียดทั้งทางจิตใจและเศรษฐกิจสำหรับครอบครัว โดยเฉพาะในครอบครัวที่ไม่มีระบบสวัสดิการสังคมที่แข็งแกร่ง การดูแลผู้สูงอายุในบ้านอาจทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องละทิ้งหน้าที่การงานและการศึกษา นอกจากนี้การขาดการเตรียมการและการวางแผนการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวอาจทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและครอบครัวที่แตกแยกได้

การเข้าสู่สังคมสูงวัยยังทำให้เกิดความท้าทายในระบบสวัสดิการสังคม เนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุจะเป็นภาระที่รัฐต้องรับผิดชอบเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจทำให้รัฐบาลต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในด้านการดูแลสุขภาพและการให้บริการทางสังคม โดยเฉพาะในประเทศที่มีงบประมาณจำกัด การจัดสวัสดิการที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้สูงอายุจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนและในระดับท้องถิ่นให้ดีขึ้น

การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างวัย เพราะสังคมสูงวัยยังมีผลต่อค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างวัยในสังคมไทย โดยเฉพาะในแง่ของการเปลี่ยนแปลงของบทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัวและสังคม ผู้สูงอายุในอดีตมักมีบทบาทสำคัญในครอบครัวและได้รับความเคารพ แต่ในยุคปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและครอบครัวอาจทำให้บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัวและสังคมมีความเปลี่ยนแปลง (พงศ์เสวก อเนกงานพร และธัญลักษณ์ เอนกงานค์พร, 2563, น.216-229) การขาดการเคารพและการให้อำนาจในการตัดสินใจอาจทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 ด้านการศึกษาและการพัฒนา

รัฐมีความจำเป็นในการปรับระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัยทำให้มีความจำเป็นต้องปรับระบบการศึกษาและการฝึกอบรมให้

เหมาะสมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สุพิชา บุรณะวิทยากรณ์, 2565, น.1-6) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการพัฒนาทักษะใหม่ๆ หรือการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงกลายเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในสังคมของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การเรียนการสอนด้านสุขภาพ การจัดการการเงิน และเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัย

3.4 ด้านสุขภาพ

การเพิ่มขึ้นของปัญหาสุขภาพเกี่ยวกับวัยสูงอายุ ผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับวัย เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคสมองเสื่อม เป็นต้น การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุจึงกลายเป็นภารกิจที่สำคัญ นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลระยะยาว ซึ่งทำให้การจัดสรรงบประมาณทางการแพทย์ต้องปรับเปลี่ยนและจัดสรรใหม่เพื่อให้การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ อาจเกิดการขาดแคลนทรัพยากรทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรทางการแพทย์และทรัพยากรทางการแพทย์ที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเป็นอีกหนึ่งความท้าทายที่สำคัญ (กิตติพร เนาว์สุวรรณ และมารีสา สุวรรณราช, 2562, น.118-125) ในปัจจุบันแม้ว่าจะมีการพัฒนาในด้านการแพทย์ แต่การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษในเรื่องสุขภาพ เช่น การรักษาโรคเรื้อรังหรือการดูแลผู้ป่วยที่ไม่สามารถดูแลตนเองได้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความชำนาญในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ โดยเฉพาะ

4. การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

การเข้าสู่สังคมสูงวัยในประเทศไทยนั้นเป็นกระบวนการที่มีผลกระทบทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการรับมือและเตรียมการจากภาครัฐในหลายมิติ โดยเฉพาะการพัฒนานโยบายและแผนการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม และการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม เพื่อรองรับความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

4.1 นโยบายรัฐบาลและแผนการปรับตัว

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และได้พัฒนานโยบายและแผนการต่าง ๆ เพื่อรับมือกับการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดยมีแนวทางหลักที่สำคัญดังนี้

1. นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่มีความสำคัญสูงในสังคมสูงวัย ซึ่งรัฐบาลได้วางแผนและดำเนินการผ่านหลายโครงการที่มุ่งเน้นการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น ตัวอย่างของนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้แก่แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) แผนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการจัดการระบบสุขภาพที่เหมาะสม การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการพัฒนาบริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ เช่น การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นพิเศษและการสนับสนุนการพยาบาลที่บ้าน (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ, 2553, น. 1-7) การสร้างหลักประกันสุขภาพผู้สูงอายุ เช่นระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือประกันสังคม ที่มี

การปรับปรุงเพื่อรองรับการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพและคุ้มค่า

2. การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม รัฐบาลได้จัดทำและพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การดูแลในบ้าน การจ่ายเงินบำนาญ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม ตัวอย่างของการพัฒนาระบบสวัสดิการที่สำคัญ ได้แก่ กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ นับเป็นหนึ่งในมาตรการที่สำคัญที่รัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อรองรับการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในด้านการช่วยเหลือในกรณีที่ผู้สูงอายุขาดแคลนรายได้หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลพิเศษจากรัฐ กองทุนนี้ยังสนับสนุนโครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โครงการ “บ้านผู้สูงอายุ” และ “ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ” เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาการดูแลจากครอบครัวหรือชุมชนได้มีที่พักอาศัยที่เหมาะสมและมีการดูแลสุขภาพอย่างใกล้ชิด โดยเน้นการพัฒนา ศูนย์บริการสุขภาพผู้สูงอายุ ที่มีทั้งการให้คำปรึกษา การรักษา และการพยาบาลระยะยาว

3. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในสังคม รัฐบาลยังได้มุ่งเน้นการส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุในสังคม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ ตัวอย่างของนโยบายที่ส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุ ได้แก่ การสนับสนุนกิจกรรมจิตอาสา รัฐบาลสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาชุมชน เช่น การเป็นอาสาสมัครในองค์กรการกุศล หรือการมีส่วนร่วมในงานอาสาสมัครในภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและชุมชน การส่งเสริมการทำงานในวัยสูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่มีความสามารถทางการทำงานยังสามารถทำงานได้ โดยเฉพาะในงานที่มีความยืดหยุ่น หรือการทำงานในระบบที่รองรับผู้สูงอายุ เช่น งานอิสระหรือการทำงานในโครงการพิเศษที่เหมาะสมกับสุขภาพและความสามารถของผู้สูงอายุ(กรมกิจการผู้สูงอายุ,2561 ,น.28-61)

4. การพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเมืองให้เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่รัฐบาลให้ความสำคัญ เช่นการพัฒนา ระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสม และการออกแบบ ที่อยู่อาศัย ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ การพัฒนาเหล่านี้ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสะดวกสบายและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น(กรมกิจการผู้สูงอายุ,2561 ,น.55-65)

4.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในสังคมเพื่อรองรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุถือเป็นการดำเนินการที่สำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุขในสังคมที่กำลังเข้าสู่สังคมสูงวัย การพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกในสังคมและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีการเข้าถึงบริการที่เหมาะสมและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ในทุกด้าน

1. การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในสังคมเพื่อรองรับผู้สูงอายุ การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในสังคมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขา ซึ่งรวมถึงการออกแบบเมืองและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่สามารถรองรับความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม การปรับตัวของสังคมในด้านนี้มีความสำคัญทั้งในระดับโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการต่างๆ ตัวอย่างเช่น

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ การพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เข้าถึงได้ และการออกแบบทางเท้าที่เหมาะสม เช่นการติดตั้งราวจับที่สะดวกและเส้นทางเดินที่ไม่ลื่นไหล สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุเดินทางได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในสถานที่สาธารณะ เช่นการติดตั้งลิฟต์ที่รองรับรถเข็นสำหรับผู้สูงอายุ การปรับสภาพแวดล้อมในบ้านและที่พักให้เหมาะสมกับความต้องการทางกายภาพของผู้สูงอายุ (กรมสุขภาพจิต, 2558) การพัฒนาศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ การสร้างและพัฒนา ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ที่มีบริการที่หลากหลาย เช่นการดูแลทางการแพทย์ การบำบัดรักษา การสนับสนุนจิตใจ และการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุ เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการดูแลอย่างเหมาะสมจากครอบครัว การจัดหาบริการสุขภาพที่เข้าถึงได้ การมีคลินิกผู้สูงอายุ หรือการจัดบริการดูแลสุขภาพที่บ้าน สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพเรื้อรัง หรือผู้ที่ไม่สามารถเดินทางไปโรงพยาบาลได้สะดวก การมีบริการสุขภาพที่มีคุณภาพและเข้าถึงง่ายจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สุริรัตน์ เช่นกลาง,2559,น.25-38)

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีคุณค่าทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและสังคม แต่ยังช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีคุณค่าและได้รับการยอมรับในสังคม ตัวอย่างของการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่การสนับสนุนกิจกรรมทางสังคมและการพัฒนาอาสาสมัคร การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่นการเป็นอาสาสมัครในองค์กรการกุศล หรือการมีส่วนร่วมในงานชุมชน เช่น การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การจัดกิจกรรมที่มีผลประโยชน์ทางสังคม นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีค่าในสังคมแล้ว ยังส่งเสริมให้เกิดความผูกพันในชุมชนและช่วยลดภาวะเหงาหรือความโดดเดี่ยวที่มักเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2561) การส่งเสริมกิจกรรมเพื่อสุขภาพและการออกกำลังกาย การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางกายที่เหมาะสม เช่นการออกกำลังกายเบาๆ หรือการฝึกโยคะสำหรับผู้สูงอายุ ช่วยให้พวกเขามีร่างกายที่แข็งแรงและมีสุขภาพดีขึ้น ซึ่งสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากโรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัยสูงอายุ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีจิตใจที่ดีและลดความเครียดได้ (กรมสุขภาพจิต, 2558) การพัฒนาการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางจิตใจและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เช่นการเรียนคอมพิวเตอร์หรือการเข้าร่วมในคอร์สการศึกษาต่างๆ ช่วยให้พวกเขารู้สึกกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น(นิราศศิริ โรจนธรรมกุล ,จิราวรรณ กล่อมเมฆ, และ จารุรัตน์ ศรีรัตนประภาส,2563,น.15-26)

3. การสนับสนุนทางจิตใจและอารมณ์ การดูแลทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนอาจเผชิญกับภาวะเครียด ความวิตกกังวล หรือภาวะซึมเศร้า การให้การสนับสนุนทางจิตใจจากทั้งครอบครัวและสังคมจะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ตัวอย่างเช่นการจัดกิจกรรมที่สร้างความสุขและความสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ เช่นการพบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ชีวิต หรือการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม ช่วย

เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยและช่วยลดความรู้สึกโดดเดี่ยว การให้บริการคำปรึกษาทางจิตใจ การจัดตั้งบริการที่สามารถให้คำปรึกษาหรือการสนับสนุนทางจิตใจแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถลดความเครียดและช่วยให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาทางอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กรมสุขภาพจิต, 2558, น.27-45)

4.3 การปรับโครงสร้างแรงงาน

โดยการส่งเสริมการทำงานในวัยสูงอายุและการปรับทักษะการทำงานให้เหมาะสม การปรับโครงสร้างแรงงานในสังคมสูงวัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรับมือกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืน ในขณะที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น อัตราการเกิดลดลง และจำนวนคนในวัยทำงานที่ลดน้อยลง การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุยังคงมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานและปรับทักษะการทำงานให้เหมาะสมกับสภาพการทำงานในยุคปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างระบบสนับสนุนที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่เกิดผลกระทบด้านสุขภาพหรือความสามารถในการทำงาน

1. การส่งเสริมการทำงานในวัยสูงอายุ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นหนึ่งในกลยุทธ์ที่สำคัญในการปรับโครงสร้างแรงงานในสังคมสูงวัย เนื่องจากผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ยาวนานสามารถเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในสังคมและตลาดแรงงาน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทำงานต่อไปสามารถช่วยบรรเทาผลกระทบจากการลดลงของจำนวนแรงงานในวัยทำงาน ตัวอย่างของการส่งเสริมการทำงานในวัยสูงอายุ ได้แก่ การสนับสนุนการทำงานหลังเกษียณ การสร้างแรงจูงใจสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานหลังเกษียณ โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี หรือการจัดทำกองทุนสำหรับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้ในลักษณะของ งานพาร์ทไทม์ หรืองานที่ยืดหยุ่น (กรมการจัดหางาน, 2020) การสร้างนโยบายที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้ต่อไปจะช่วยลดการขาดแคลนแรงงานในตลาดแรงงาน และช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถรักษาคุณภาพชีวิตที่ดีได้ การสนับสนุนงานในรูปแบบอิสระหรือการทำงานจากที่บ้าน การส่งเสริมงานที่ไม่จำเป็นต้องใช้การเดินทางหรือการทำงานที่ไม่ต้องใช้พลังกายมาก เช่น งานเขียน การให้คำปรึกษา หรือ งานออนไลน์ ซึ่งสามารถทำได้จากที่บ้าน นอกจากนี้ยังสามารถช่วยผู้สูงอายุที่มีข้อจำกัดทางกายภาพในการทำงาน แต่ยังคงสามารถมีส่วนร่วมในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา, 2567)

2. การปรับทักษะการทำงานให้เหมาะสม เมื่อประชากรสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น จำเป็นต้องมีการปรับทักษะการทำงานของผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในตลาดแรงงานและเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ๆ ให้แก่ผู้สูงอายุจะช่วยให้พวกเขาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ตกยุค การฝึกอบรมทักษะดิจิทัล เนื่องจากเทคโนโลยีและการทำงานดิจิทัลมีความสำคัญมากขึ้นในทุกภาคส่วนของการทำงาน การฝึกอบรมให้ผู้สูงอายุสามารถใช้เทคโนโลยีได้ เช่น การใช้งานคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือ แอปพลิเคชันต่างๆ จะช่วยให้พวกเขาสามารถเข้าถึงโอกาสในการทำงานในรูปแบบต่างๆ ได้มากขึ้น การฝึกอบรมทักษะด้านการสื่อสารและการบริการลูกค้า การพัฒนาทักษะในการสื่อสารและการให้บริการลูกค้าจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานในตำแหน่งที่ต้องใช้ทักษะทางการสื่อสารและการบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาทิเช่น การทำงานในตำแหน่งที่ปรึกษาหรือการทำงานในบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการดูแลลูกค้า การฝึกอบรมด้านสุขภาพและการดูแลตนเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความเครียดต่ำและไม่

ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การฝึกอบรมเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการจัดการความเครียดในการทำงานก็เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่เกิดความเสียหายต่อสุขภาพ (นัทธกฤตดา ชูเดช, 2563)

3. การสร้างความตระหนักรู้ในองค์กรและสังคม การปรับโครงสร้างแรงงานให้รองรับผู้สูงอายุไม่ใช่เพียงแค่การฝึกอบรมและการส่งเสริมการทำงานในวัยสูงอายุ แต่ยังจำเป็นต้องมีการสร้างความตระหนักรู้ในองค์กรและสังคมเกี่ยวกับคุณค่าของผู้สูงอายุในตลาดแรงงาน การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานของผู้สูงอายุจะช่วยลดการเลือกปฏิบัติและเพิ่มโอกาสในการทำงานของพวกเขา ตัวอย่างเช่นการจัดทำโครงการสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ การรณรงค์ให้บริษัทหรือองค์กรต่างๆ รับรู้ถึงประโยชน์ของการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยสามารถใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของพวกเขาในการเสริมสร้างองค์กรได้ ตัวอย่างเช่นโครงการที่ส่งเสริมการจ้างงานในภาคบริการหรือการจัดอบรมวิชาชีพเฉพาะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ การสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ยืดหยุ่นและให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางวัย การสนับสนุนให้เกิดการทำงานในทีมที่มีความหลากหลายทางวัย ซึ่งจะช่วยให้ทั้งผู้สูงอายุและผู้คนในวัยอื่นๆ สามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยเสริมสร้างการทำงานที่มีประสิทธิภาพและการสร้างความเข้าใจระหว่างวัย (พยาม การดี, พรณพิมล สุขวงศ์, และดาว เวียงคำ, 2559, น.42-48)

สรุป

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในประเทศไทยโดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมา การที่สัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อหลายด้านของสังคม เช่นด้านเศรษฐกิจที่มีการลดลงของแรงงานในตลาด การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิต การเพิ่มภาระด้านสวัสดิการและสุขภาพของผู้สูงอายุ ในด้านสังคมก็มีความท้าทายในการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวและการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความสัมพันธ์ระหว่างวัย และในด้านการศึกษาและการพัฒนาทักษะต่างๆก็ต้องการปรับตัวให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับประชากรสูงวัยที่มีความหลากหลายมากขึ้น

การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องการการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยรัฐบาลควรพัฒนานโยบายสาธารณะที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม การส่งเสริมการมีบทบาทในสังคมของผู้สูงอายุ และการปรับโครงสร้างแรงงานให้รองรับการทำงานในวัยสูงอายุนอกจากนี้การส่งเสริมการวิจัยและการศึกษาเพื่อหาทางพัฒนาสังคมให้เหมาะสมกับประชากรสูงวัยก็มีความสำคัญไม่น้อย รวมถึงการสร้างความรู้ความตระหนักในสังคมเกี่ยวกับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปรับตัวและรับมือกับการเข้าสู่สังคมสูงวัยได้อย่างยั่งยืนควรมีการดำเนินการในหลายมิติ ได้แก่การพัฒนานโยบายสาธารณะที่ครอบคลุมและเหมาะสมกับประชากรสูงวัย โดยเฉพาะการพัฒนาสวัสดิการสังคม การสนับสนุนด้านสุขภาพ การพัฒนาที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในสังคม การส่งเสริมการวิจัยที่เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและบริการใหม่ๆ สำหรับผู้สูงอายุรวมถึงการปรับปรุงระบบการศึกษาเพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ตลอดชีวิต การสร้างความตระหนักในสังคมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสูงวัย โดยการจัดแคมเปญให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และการสร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2553). *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. <https://www.dop.go.th/th/laws/1/28/766>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2561). *ยุทธศาสตร์กรมกิจการผู้สูงอายุ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1539326153-138_0.pdf
- กรมสุขภาพจิต. (2558). *การดูแลทางด้านสังคมจิตใจของผู้สูงอายุเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพจิต (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1)*. สำนัส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพจิต, กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กิตติพร เนาว์สุวรรณ & มาริสา สุวรรณราช. (2562). สภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ตอนล่าง. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์*, 11(2), 118-133.
- กริช เกียรติญาณ & ธนัสภา โรจนตระกูล. (2564). การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลวัดไทรย์ อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 60-76.
- ชนิษฐา กิจเงา และคณะ. (2558). *การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย*. สงขลา: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ชลธิชา อัครนิรันดร์, ขภาธาร โอษฐ์, วัชร เพชรดิน, วิมลพัชร มานิตศรีศักดิ์ & นลัท จิตลำนนท์. (2563). *โครงการรูปแบบการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนของไทย: ความยืดหยุ่น ผลผลิต และการคุ้มครอง*. *รายงานการวิจัย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชื่นฤทัย กาญจนจิตร, & คณะ. (2550). *สุขภาพคนไทย 2550*. สถาบันวิจัยประชากรและสังคมร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.): มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิราศศิริ โรจนธรรมกุล, จิราวรรณ กล่อมเมฆ, & จารุรัตน์ ศรีรัตนประภาส. (2563). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*, 36(2), 15-26.
- นันทกฤตดา ชูเดช. (2563). *การศึกษาการพัฒนาทักษะในการทำงานในกลุ่มแรงงานสูงอายุที่มีประสบการณ์สูง*. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3753>
- พยาม การดี, พรณพิมล สุขวงษ์, & ดาว เวียงคำ. (2559). การรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้สูงอายุในเขตชนบทภาคเหนือตอนบน. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 24(1), 40-51.

- พงศ์เสวก อเนกจำนงพร, & ธัญลักษณ์ เอนกจำนงค์พร. (2563). แรงงานผู้สูงอายุ: โอกาสและความท้าทายของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจบริการ. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 23(1), 216-229.
- วัฒนา พันธุ์ศักดิ์ & สุธีรา ฮุนตระกูล. (2554). วิธีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 12(2), 14-24.
- ศุทธิดา ขวนวัน & ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2563). ขนาดประชากรที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย. *Journal of Demography*, 36(1), 1-17. <https://doi.org/10.56808/...>
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาวในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพิชา บุรณวิทย์ภรณ์. (2565). แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบห้องเรียนหลากหลายวัย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 6(2), 1-16.
- สุรรัตน์ เชื้อกลาง. (2559). *แนวทางการพัฒนาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนเขตบางนา กรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์, สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สิริพร พงศ์หิรัญสกุล, พัชร ฉลาดธัญกิจ, ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี, กาญจนา จินดานิล, & สุกัญญา ตั้งประเสริฐ. (2567). แนวทางการพัฒนาทักษะแรงงานผู้สูงอายุให้เหมาะสมกับลักษณะงาน. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 12(1), 135-146.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. 2558-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย: ในมิติความต่างเชิงพื้นที่ พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2567). *แนวทางพัฒนาความสามารถในการมีงานทำตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย*. TDRI: Thailand Development Research Institute. <https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2024/03/ppt%E0%B9%82%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AD.%E0%B8%AD%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%A8%E0%B8%A3%E0%B9%8C-28032024.pdf>
- World Bank. (2021). *Caring for Thailand's Aging Population*. World Bank Group. <https://documents1.worldbank.org/curated/en/249641622725700707/pdf/Labor-Markets-and-Social-Policy-in-a-Rapidly-Transforming-Caring-for-Thailand-s-Aging-Population.pdf>

Thai Social Science Journal**Original Article**

Received: 6 April 2025

Revised: 14 April 2025

Accepted: 22 April 2025

**บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย: ความท้าทายและโอกาสของการนำ
เทคโนโลยีมาใช้ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต**

The Role of Digital Technology in the Thai Education System: Challenges and
Opportunities in Implementing Technology in Schools, Universities, and Lifelong
Learning

นายผดผาด หงษ์ชุมแพ¹

Mr. Phutphat Hongchumphae

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ได้ตรวจสอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย โดยเน้นถึงความท้าทาย การเข้าถึงเทคโนโลยีที่จำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน อินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรหรือเครื่องมือการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะดิจิทัลของครูและบุคลากรทางการศึกษารวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ซึ่งต้องใช้เวลาและความพยายามในการเปลี่ยนแปลง ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีดิจิทัลยังสร้างโอกาสในการขยายการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่21 เพื่อให้ระบบการศึกษาไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้ทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาก็มีความสำคัญ โดยการจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมที่เหมาะสมและต่อเนื่อง การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนที่เน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถให้การศึกษาทุกที่ทุกเวลา และการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกันในรูปแบบดิจิทัล การปรับตัวของระบบการศึกษาไทยจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา เพื่อพัฒนาแนวทางการใช้เทคโนโลยีการศึกษาที่ยั่งยืนในระยะยาว

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล,ระบบการศึกษา,โรงเรียน, มหาวิทยาลัย ,การเรียนรู้ตลอดชีวิต

¹ นักวิชาการอิสระ;Independent academic,ThailandCorresponding author, e-mail:
phutphathongchumphae@gmail.com,Tel. 081-68400769

Abstract

This study examines the use of digital technology in the Thai education system, highlighting key challenges such as limited access to technology, especially in remote areas with inadequate infrastructure, such as unstable internet or insufficient teaching tools. Additionally, there are issues related to developing the digital skills of teachers and educational staff, as well as the need to adapt teaching methods to new technologies, which requires time and effort. On the other hand, digital technology offers opportunities to expand educational access in remote areas through online learning. It also supports the development of essential 21st-century skills. For the Thai education system to effectively address technological changes, investment in infrastructure is crucial to ensure equal access to technology across all regions, particularly by improving internet networks and digital devices in schools. Training programs to enhance the technological skills of teachers and staff, along with the development of continuous, tailored training curricula, are essential. Improving teaching methods that incorporate technology effectively, such as using online platforms for anytime, anywhere learning, and fostering creativity and collaboration in a digital environment, are also key. Adapting the Thai education system requires collaboration from the government, private sector, and educational institutions to develop sustainable educational technology strategies in the long term.

Keywords: Digital Technology, Education System, Schools, Universities, Lifelong Learning.

1. บทนำ

ความสำคัญของการศึกษาในยุคดิจิทัล ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันและในทุกภาคส่วนของสังคม การศึกษาก็ไม่ได้หลีกเลี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ที่เกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เช่นอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และเครื่องมือดิจิทัลอื่น ๆ ซึ่งการพัฒนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว แต่ยังช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนมีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Bates, 2021, p. 17) ด้วยการปรับตัวของระบบการศึกษาให้ทันกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนี้ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นตัวอย่างของการปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน (Anderson, 2016, p. 35-64)

ความสำคัญของการศึกษาที่สามารถปรับตัวและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นอยู่ที่การช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในศตวรรษที่ 21 เช่นทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะการสื่อสารในสังคมดิจิทัล (Saavedra & Opfer, 2012, p. 5) นอกจากนี้เทคโนโลยียังช่วยให้การศึกษาสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัวหรือการเรียนรู้ที่เป็นกลุ่ม ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะและความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษามีได้เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนในทุกระดับตั้งแต่โรงเรียนจนถึงมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ สำหรับผู้เรียน เช่นการใช้เครื่องมือดิจิทัลในห้องเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้ เช่นแอปพลิเคชันการศึกษา เกมการศึกษา และสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความสนุกสนานในการเรียน (Bates, 2021, p. 30) นอกจากนี้เทคโนโลยียังช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั่วโลกโดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา ซึ่งเป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ที่ไม่เคยมีมาก่อน (Anderson, 2016, p. 67) สำหรับในมหาวิทยาลัยการเรียนการสอนผ่านการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ (MOOCs) ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั่วโลกสามารถเข้าถึงหลักสูตรการศึกษาชั้นนำจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงซึ่งไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่มีสถานะทางการเงินที่ดีหรือสามารถเข้าถึงสถาบันการศึกษาในประเทศต่างๆ ได้เท่านั้น (Saavedra & Opfer, 2012, p. 6) เทคโนโลยีดิจิทัลจึงทำให้การศึกษาเป็นไปอย่างเท่าเทียมและสามารถรองรับผู้เรียนในระดับโลก

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความท้าทายและโอกาสที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการศึกษาระบบการศึกษาไทย โดยเฉพาะในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และการเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน แต่ยังช่วยสร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น บทความนี้จะพิจารณาทั้งในแง่ของโอกาสที่เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถนำมาช่วยพัฒนาระบบการศึกษาไทย รวมถึงการประเมินความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีในระบบการศึกษา เพื่อให้เห็นภาพรวมของความสำเร็จและข้อจำกัดในการปรับใช้เทคโนโลยีในบริบทของไทย

2. ทฤษฎีการศึกษาในยุคดิจิทัล

การเรียนรู้ดิจิทัลและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นหัวข้อที่สำคัญในยุคที่เทคโนโลยีและการศึกษาได้บรรจบกันอย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการศึกษาในยุคดิจิทัลนั้นไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี แต่ยังสะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของนักเรียนในปัจจุบัน

การเรียนรู้ดิจิทัล (Digital Learning) หมายถึงการใช้เทคโนโลยีและแพลตฟอร์มออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการเรียนออนไลน์ (E-Learning) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทุกเวลา การเรียนออนไลน์นั้นไม่จำกัดอยู่แค่การเรียนจากหน้าจอคอมพิวเตอร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้อุปกรณ์มือถือ เช่นสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ซึ่งสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนการสอนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว (Anderson, 2011, p. 15) ตัวอย่างของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ได้แก่กูเกิล

(Moodle), กลูเกิลคลาสรูม(Google Classroom) และแคนวาส(Canvas) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องจำกัดอยู่แค่ในห้องเรียน

ทฤษฎีการศึกษาในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยหนึ่งในทฤษฎีที่ได้รับความนิยมคือ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำงานร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานเป็นกลุ่มหรือการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่นการใช้ฟอรัมการอภิปรายหรือการทำงานร่วมในโปรเจกต์ออนไลน์ (Johnson, Johnson, & Smith, 1998, p. 7) การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และส่งเสริมการสื่อสารระหว่างผู้เรียนทำให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายมุมมอง

อีกทฤษฎีหนึ่งในยุคดิจิทัลคือทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง(Student-Centered Learning) ซึ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเนื้อหาที่ตนเองสนใจในเวลาและสถานที่ที่สะดวก นอกจากนี้ การใช้แอปพลิเคชันหรือซอฟต์แวร์การเรียนรู้ที่มีการปรับระดับความยากง่ายได้ ยังช่วยเพิ่มความท้าทายและพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม การใช้ทฤษฎีเหล่านี้ร่วมกับเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้กระบวนการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันมีความยืดหยุ่นและตอบโจทย์ความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน การใช้เครื่องมือดิจิทัลไม่เพียงแต่เสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ แต่ยังเป็นการพัฒนาทักษะทางดิจิทัลที่สำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (Glowa & Goodell,2016,p.1-9)

3.การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระบบการศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีดังกล่าวสร้างโอกาสใหม่ๆ ในการเรียนรู้และการสอน รวมถึงความท้าทายที่ต้องเผชิญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้มีประสิทธิภาพ

3.1ในโรงเรียน

โอกาสที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน หนึ่งในโอกาสสำคัญจากการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนคือการเรียนการสอนที่สามารถทำได้แบบออนไลน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเรียนรู้จากที่ใดก็ได้ ตลอด 24 ชั่วโมง การเรียนออนไลน์ทำให้มีความยืดหยุ่นสูงในการเรียนรู้ เพราะนักเรียนสามารถเลือกเวลาเรียนและเลือกเนื้อหาที่ต้องการศึกษาได้ตามความสะดวก นอกจากนี้การใช้แอปพลิเคชันต่างๆเพื่อเสริมทักษะในการเรียนการสอน เช่นแอปที่ช่วยในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษ หรือแอปที่ใช้ในการฝึกคณิตศาสตร์ ก็เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะของตนได้ในแบบที่เหมาะสมกับตนเอง (Levin, 2024, p. 103)

การใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนยังช่วยให้ครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น เช่นการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการนำเสนอเนื้อหาหรือการใช้โปรแกรมที่ช่วยในการประเมินผล การเรียนของนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ซึ่งทำให้การสอนมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

ความท้าทายในการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน ถึงแม้ว่าการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนจะสร้างโอกาสที่หลากหลาย แต่ก็ยังมีความท้าทายหลายประการที่ต้องพิจารณา หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญคือ ปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือในโรงเรียนที่มีทรัพยากรจำกัด ปัญหานี้ อาจทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาระหว่างนักเรียนในพื้นที่ที่มีการเข้าถึงเทคโนโลยีและนักเรียนในพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ (Botha, Herselman, & Rametse, & Maremi, 2017, p. 122)

อีกหนึ่งความท้าทายคือการขาดความพร้อมของครูในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ หลายโรงเรียนยังไม่มีเครื่องมือหรือความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลให้การใช้เทคโนโลยีไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ยังมีปัญหาความล่าช้าในบางพื้นที่ที่ขาดอุปกรณ์ดิจิทัลหรือการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เสถียร ทำให้ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้เต็มประสิทธิภาพ กรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนสามารถเห็นได้จากการนำการเรียนออนไลน์มาใช้ในหลายๆ โรงเรียน เช่น โรงเรียนในเมืองใหญ่ที่ได้เริ่มใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการเรียนการสอนและการส่งการบ้าน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีกรณีของโรงเรียนในชนบทที่ได้ใช้แอปพลิเคชันเสริมทักษะในการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในเวลาที่เหมาะสม และสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Djibrin, Subiyanto, Wakhudin, & Rahayu, 2024) การใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยตนเองและในลักษณะที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

3.2 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในมหาวิทยาลัย

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้านของชีวิต การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในมหาวิทยาลัยจึงไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการปรับตัวและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่

การปรับตัวของมหาวิทยาลัยในยุคดิจิทัล หนึ่งในวิธีการที่มหาวิทยาลัยได้ปรับตัวในยุคดิจิทัลคือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจนคือการใช้มูค (MOOCs - Massive Open Online Courses) การจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาทั่วโลกสามารถเข้าถึงหลักสูตรต่างๆ จากมหาวิทยาลัยชั้นนำได้โดยไม่ต้องเดินทางไปเรียนที่สถานศึกษา การเรียนผ่านมูคช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตัวเองและยังสามารถเลือกเรียนหัวข้อที่สนใจจากหลากหลายสาขาวิชา นอกจากนี้หลายมหาวิทยาลัยยังได้นำการเรียนการสอนที่ผสมผสาน (Blended Learning) หรือการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการเรียนออนไลน์และการเรียนในห้องเรียนมาใช้ ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้โดยให้นักศึกษามีความยืดหยุ่นในการเข้าถึงเนื้อหาการเรียนและมีโอกาสในการเรียนรู้แบบที่เหมาะสมกับตนเองมากยิ่งขึ้น (Habib, 2023, p.5-10)

โอกาสและประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัย การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในมหาวิทยาลัยทำให้เกิดโอกาสมากมายในด้านการศึกษา หนึ่งในนั้นคือการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน เช่น

การใช้สื่อดิจิทัลในการนำเสนอเนื้อหาทางวิชาการที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของนักศึกษา ซึ่งสามารถช่วยให้การเรียนรู้มีความหลากหลายและเข้าถึงได้ง่าย การเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาเรียนรู้จากทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมสัมมนาออนไลน์หรือการเข้าถึงการศึกษาจากสถาบันต่างๆ ที่มีชื่อเสียง เป็นการขยายขอบเขตของการเรียนรู้ให้กว้างไกลออกไป นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยยังช่วยให้นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การทำงานร่วมกับเทคโนโลยีต่างๆ หรือการพัฒนาโปรเจกต์ดิจิทัล (Elcullada, Alain, & Hallar, 2020) ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานในยุคปัจจุบันและอนาคต

ความท้าทายในการใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตามการใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยยังมีความท้าทายที่ต้องพิจารณา หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญคือความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยเฉพาะในบางพื้นที่หรือในกลุ่มนักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่เท่ากัน อุปกรณ์การเรียนการสอนหรือการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอาจเป็นปัญหาที่ทำให้การเรียนรู้ไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกัน (Deng & Hag, 2024, p.377-389) นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหลายครั้งอาจทำให้ครูหรืออาจารย์ไม่สามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมที่ไม่เพียงพอทำให้การใช้เทคโนโลยีไม่ได้ผลตามที่คาดหวัง อีกหนึ่งความท้าทายคือการปรับหลักสูตรให้ทันสมัย โดยที่หลักสูตรการศึกษาบางหลักสูตรอาจไม่รองรับการใช้เทคโนโลยีหรือไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเรียนการสอนที่เป็นดิจิทัลได้ ซึ่งจะทำให้การใช้เทคโนโลยีในมหาวิทยาลัยไม่สามารถเกิดผลได้เต็มที่ (Bates, 2021, p. 124)

3.3 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในมหาวิทยาลัยช่วงโควิด-19 (COVID-19)

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในระดับโลกอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยที่ต้องเผชิญกับการปิดสถานที่เรียนและการหยุดชะงักของกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาไม่ถูกหยุดชะงัก มหาวิทยาลัยทั่วโลกจึงต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเรียนการสอน

การปรับตัวของมหาวิทยาลัยในช่วงโควิด-19 ในช่วงวิกฤตโควิด-19 การใช้การเรียนออนไลน์ (Online Learning) กลายเป็นทางเลือกหลักของมหาวิทยาลัยในการดำเนินการสอนโดยไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ ตัวอย่างเช่นการใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์เช่นซูม (Zoom), ไมโครซอฟทีม (Microsoft Teams) หรือกูเกิลมีท (Google Meet) ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนการสอนแบบสด (Synchronous Learning) ซึ่งช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ตามแผน นอกจากนี้ยังมีการนำมูค (MOOCs) และการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) มาใช้ในการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ทั้งหมด การใช้มูคช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนหลักสูตรจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้จากที่บ้าน และมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ที่มากขึ้น (บุญเลี้ยง ทุมทอง, ประทวน วันนิจ ,2022, น.1-13) การเรียนการสอนแบบผสมผสานที่ผสมผสานระหว่างการเรียนออนไลน์และการเรียนในห้องเรียนก็ช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถปรับแผนการเรียนการสอนได้ในระดับที่มีความหลากหลายและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

โอกาสและประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีในช่วงโควิด-19 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาในช่วง โควิด-19 ไม่เพียงแต่ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้ แต่ยังเปิดโอกาสใหม่ๆ สำหรับการศึกษา ในด้านการเปิดการเรียนรู้อจากระยะไกลที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงเนื้อหาการศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งเป็นการทำให้การศึกษาเข้าถึงได้มากขึ้นสำหรับนักศึกษาที่ไม่สามารถเดินทางมายังมหาวิทยาลัยได้ หรือแม้กระทั่งนักศึกษาจากพื้นที่ห่างไกล (Bates, 2021, p. 124) นอกจากนี้การเรียนการสอนออนไลน์ยังเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้จากทั่วโลกได้มากขึ้น ซึ่งทำให้การศึกษาของพวกเขาไม่มมองที่หลากหลายและลึกซึ้งยิ่งขึ้น การใช้เทคโนโลยียังช่วยให้มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัลให้กับนักศึกษา โดยการใช้โปรแกรมและเครื่องมือดิจิทัลต่างๆ ทำให้นักศึกษามีโอกาสพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การทำงานร่วมกับเครื่องมือดิจิทัล และทักษะการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน (สายฝน เสกขุนทด, 2019, น.10-22)

ความท้าทายในการใช้เทคโนโลยีในช่วงโควิด-19 แม้ว่าการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาในช่วงโควิด-19 จะมีประโยชน์มากมาย แต่ก็ยังมีความท้าทายหลายประการที่ต้องเผชิญ หนึ่งในนั้นคือ ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี นักศึกษาหลายคนอาจมีปัญหาด้านการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง หรือขาดอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการเรียนออนไลน์ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ ในบางพื้นที่ห่างไกลหรือในกลุ่มนักศึกษาที่มาจาครอบครัวที่มีฐานะไม่ดีทำให้การเข้าถึงการศึกษาไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งหลายครั้งอาจทำให้ครูหรืออาจารย์ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้การเรียนการสอนไม่ได้รับผลลัพธ์ที่คาดหวัง การฝึกอบรมและการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีจึงมีความสำคัญในการช่วยให้การเรียนการสอนออนไลน์ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น สุดท้ายยังมีปัญหาการปรับหลักสูตรการศึกษาให้ทันสมัย ซึ่งบางหลักสูตรอาจไม่ได้เตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ ทำให้การออกแบบและการปรับปรุงหลักสูตรจำเป็นต้องมีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้า (ฐิติมา จันทะศิริ, 2565, น.350-365)

4.การเรียนรู้ตลอดชีวิตและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญในสังคมยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะใหม่ ๆ และการปรับให้เป็นปัจจุบันความรู้ตลอดชีวิตเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับความท้าทายใหม่ๆ ของชีวิตและอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทในการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะ

การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญในสังคมยุคใหม่ ในยุคดิจิทัลที่ทุกอย่างเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ตลอดชีวิตกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและเติบโตในสังคมที่เต็มไปด้วยความท้าทาย ความสามารถในการเรียนรู้ใหม่ๆ ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการทำงานหรือในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ใหม่ ๆ หรือการเรียนรู้ภาษาใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดแรงงาน (Bates, 2021, p.

118) เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพราะช่วยให้การเข้าถึงการศึกษา และแหล่งข้อมูลทำได้ง่ายขึ้นและหลากหลายขึ้น การเรียนรู้ที่ไม่จำกัดสถานที่และเวลาช่วยให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาความรู้ได้ตามความสะดวก ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ (Miao, Dawod,& Phaphuangwittayakul,2023,p.4-5)

โอกาสในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การเข้าถึงการศึกษาและแหล่งข้อมูล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้ การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเรื่องที่ง่ายและเข้าถึงได้มากขึ้น ผ่านการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการศึกษา เช่น คลอสอีรา(Coursera), ยูดีมี(Udemy) หรือคาน อคาเดมี(Khan Academy) ที่เสนอหลักสูตรจากมหาวิทยาลัย ชี้นำและผู้เชี่ยวชาญจากทั่วโลก ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นใน สาขาต่างๆ (UNESCO, 2022, p. 41-65) การเรียนรู้แบบออนไลน์มีความยืดหยุ่นสูง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ได้ทุกที่ทุกเวลา ตามความสะดวกของตนเอง

นอกจากนี้ยังมีการเข้าถึงหลักสูตรออนไลน์ต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรด้านเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะอาชีพ หรือแม้กระทั่งหลักสูตรที่ช่วยในการ พัฒนาตนเอง เช่นการฝึกทักษะการสื่อสารหรือทักษะการบริหารจัดการ เทคโนโลยีช่วยให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้ ในทุกช่วงอายุ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนหรือผู้ที่ทำงานแล้ว และสามารถเรียนรู้ได้ตามเวลาที่ สะดวก

ความท้าทายในการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลถึงแม้ว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะเปิด โอกาสมากมายในการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ก็ยังมีความท้าทายบางประการที่ต้องเผชิญ หนึ่งในความท้าทายที่ สำคัญคือ การขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีหรือผู้ที่ไม่ได้เติบโต มาในยุคดิจิทัล อาจทำให้การเรียนรู้ออนไลน์หรือการใช้แพลตฟอร์มการศึกษาต่างๆ เป็นเรื่องที่ยากหรือไม่ สะดวก นอกจากนี้บางพื้นที่ยังมีปัญหาการขาดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพหรือขาดอุปกรณ์ที่ เหมาะสมในการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเรียนรู้ (Bates, 2021, p. 121) อีกหนึ่ง ความท้าทายคือ การขาดการสนับสนุนจากสังคม ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขาดแรงสนับสนุน จากครอบครัว ชุมชน หรือองค์กรอาจทำให้บุคคลไม่สามารถพัฒนาทักษะใหม่ๆ ได้เต็มที่ หรือไม่เห็น ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต การขาดการสนับสนุนที่เพียงพออาจทำให้โอกาสในการพัฒนาตนเองผ่าน เทคโนโลยีดิจิทัลถูกจำกัด

5.ปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย

ถือเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสที่สำคัญ ซึ่งมีผลกระทบต่อการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษาใน ระดับประเทศ ความท้าทายที่สำคัญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาไทย ได้แก่ ปัญหาการเข้าถึง เทคโนโลยีในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ซึ่งนักเรียนหรือครูในพื้นที่เหล่านี้อาจไม่มีการ เข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลที่เพียงพอหรือมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร นอกจากนี้การขาดแคลนโครงสร้าง พื้นฐานที่รองรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนหลายแห่งยังเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตและเครื่องมือในการเรียนการสอนที่ทันสมัย (Krittat Phaisamran & Parimon Phaisamran

,2024)อีกทั้ง การพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมและมีความหลากหลายในการฝึกอบรม ซึ่งทำให้การใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนยังไม่เต็มประสิทธิภาพ และการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนจากการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต้องใช้เวลาและความพยายามในการปรับตัวทั้งจากครูและนักเรียน (สุปรียา ไตรยะพันธ์ และ รชฏ สุวรรณภู,2022,น.931-944)

ในด้านโอกาสการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถขยายโอกาสในการศึกษาให้แก่ผู้เรียนได้มากขึ้นผ่านทางออนไลน์ โดยเฉพาะในยุคที่การเรียนออนไลน์กำลังได้รับความนิยม การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถเชื่อมโยงนักเรียนจากทุกภูมิภาคได้ง่ายขึ้น และลดปัญหาการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่นทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยเชื่อมโยงการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2564,น.71-100)

สรุป

จากการศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในระบบการศึกษาไทย พบว่าความท้าทายที่สำคัญคือปัญหาการเข้าถึงเทคโนโลยีในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลที่ขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรหรือเครื่องมือการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนที่ต้องใช้เวลาและความพยายามในการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ในขณะเดียวกัน โอกาสที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาก็คือการขยายโอกาสในการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลผ่านการเรียนออนไลน์ การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่นทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้เทคโนโลยี และการทำงานร่วมกัน รวมถึงการเชื่อมโยงการศึกษาในระดับต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้มากขึ้น

เพื่อให้ระบบการศึกษาไทยสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการลงทุนใน โครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้ทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ดิจิทัลในโรงเรียน การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาก็มีความสำคัญ โดยการสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมที่เหมาะสมและต่อเนื่อง การปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบที่เน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นการใช้การเรียนรู้ออนไลน์ที่สามารถให้การศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา และการส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และทักษะการทำงานร่วมกันในรูปแบบดิจิทัล การปรับตัวของระบบการศึกษาไทยจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา เพื่อให้สามารถสร้างแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษาที่เหมาะสมและยั่งยืนในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- จิตติมา จันทะศิริ. (2565). การเรียนการสอนออนไลน์ในยุคดิจิทัล. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 350-365.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง, & ประทวน วันนิจ. (2022). การศึกษาในยุค Digital Disruption และผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาไทย. *สัปดาห์ : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทส.)*, 28(3), 1-13.
- สายฝน เสกขุนทด. (2564). แนวทางการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารราชนครินทร์*, กรกฎาคม-ธันวาคม, 10-22.
- สุปรียา ไตรระยะพันธ์ & รชฏ สุวรรณภูมิ. (2022). สภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *Journal of MCU Ubon Review*, 7(3), 931-944.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับ National Digital Learning Platform สำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Anderson, T. (2011). *The theory and practice of online learning*. Edmonton: Athabasca University Press.
https://www.aupress.ca/app/uploads/120146_99Z_Anderson_2008-Theory_and_Practice_of_Online_Learning.pdf
- Anderson, T. (2016). *Theories for learning with emerging technologies*. Canada: Athabasca University Press.
- Bates, T. (2021). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning*. Tony Bates Associates.
- Botha, A., Herselman, M., Rametse, S., & Maremi, K. (2017). Barriers in rural technology integration: A case study from the trenches. *IST-Africa 2017 Conference Proceedings*, 1-10. <https://doi.org/10.23919/ISTAFRICA.2017.8102349>
- Brown, A., & Green, T. D. (2016). *The essentials of instructional design: Connecting fundamental principles with process and practice*. New York: Routledge.
<https://ikhsanaira.wordpress.com/wp-content/uploads/2016/05/the-essential-of-instructional-design.pdf>
- Deng, X., & El Hag, S. (2024). Digital inequality and two levels of the digital divide in online learning: A mixed methods study of underserved college students. *Journal of Information Systems Education*, 35(3), 377-389. <https://doi.org/10.62273/SSIF6302>

- Elcullada, R. F., Alain, A., & Hallar, B. J. A. (2020). The impact and effectiveness of e-learning on teaching and learning. *International Journal of Computing Sciences Research*, 5(1), 383-397. <https://stepacademic.net>
- Glowa, L., & Goodell, J. (2016). *Student-centered learning: Functional requirements for integrated systems to optimize learning*. Vienna: International Association for K-12 Online Learning (iNACOL).
- Habib, M. (2023). Digital transformation strategy for developing higher education in conflict-affected societies. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100627>
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (1998). *Active learning: Cooperation in the college classroom*. Edina: Interaction Book Company.
- Kurniawan, A. S. D., Subiyanto, P., Wakhudin, & Rahayu, N. S. (2024). Transforming education in the digital age: How technology affects teaching and learning methods. *Jurnal of Pedagogi*, 1(3), 141-155. <https://doi.org/10.62872/s13px73>
- Levin, R. C. (2024). Online learning & the transformation of global higher education. *Daedalus*, 153(2), 262-274. <https://www.jstor.org/stable/48774451>
- Miao, X., Dawod, A. Y., & Phaphuangwittayakul, A. (2023). The implications, challenges, and pathways of digital transformation of university education in China. *Proceedings of the 7th TICC International Conference 2023, Toward Sustainable Development Goals: Transformation and Beyond*. <https://ticc.icdi.cmu.ac.th/Files/paper/Paper%2024.pdf>
- Phaisamran, K., & Phaisamran, P. (2024). The development of a digital literacy model for Thai education. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, 22(2), 5047-5056. https://www.pjlss.edu.pk/pdf_files/2024_2/5047-5056.pdf
- Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). Teaching and learning 21st century skills: Lessons from the learning sciences. *A Global Cities Education Network Report*. New York: Asia Society. <http://asiasociety.org/files/rand-0512report.pdf>
- UNESCO. (2022). *Making lifelong learning a reality: A handbook*. Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารควรมีความเนื้อหาทางวิชาการอยู่ในขอบเขตทางสังคมศาสตร์หรือเกี่ยวเนื่องกับสังคมศาสตร์ หรือเกี่ยวข้องกับสังคม และเป็นบทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

1.รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสาร ประกอบด้วย

1.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ สำหรับบทความภาษาอังกฤษใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดแอเรียล (Arial) ส่วนบทความภาษาไทยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH-Sarabun-PSK)

1.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

1.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบควรมีภาพที่ชัดเจน โดยให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา และให้ระบุคำว่า “ภาพที่” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “ตารางที่” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตารางตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัดชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

1.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์ขนาดเอสี่ (A4) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 16 และใส่เลขหน้ากึ่งกลางหน้ากระดาษช่วงบนตั้งแต่ต้นจนจบบทความ โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรมควรอยู่ระหว่าง 8-15 หน้า

1.5 การตั้งค่าน้ำกระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 1 นิ้ว

1.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

1.6.1 ชื่อบทความภาษาไทยใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

1.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียนใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.6.4 หัวข้อหลักใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

1.6.5 หัวข้อย่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

1.6.6 เนื้อเรื่องใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

1.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้พิมพ์ไว้หน้าแรก

1.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษต้องใส่ให้ครบทุกคนแต่ไม่เกิน 5 คน ชื่อใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติโดยจัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นพระสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด การระบุให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและค้นด้วย (:) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel.ของผู้เขียนหลัก

1.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) โดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด ระหว่าง 250-400 คำ คำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (,)

1.10 การเรียงหัวข้อแต่ละหัวข้อให้เว้น 1 บรรทัด หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่โดยมีระยะย่อหน้า และหัวข้อย่อยถัดไปโดยมีระยะย่อหน้า

2. ส่วนประกอบของบทความ

2.1 บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.1.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่น่าเสนอ

2.1.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเฉพาะประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไรและสามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นที่ท้าทายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไปเพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.1.4 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.2 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือ โจทย์วิจัย

2.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ให้ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหา กลุ่มตัวอย่าง(ถ้ามี)และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) ให้เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

2.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) ให้เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจนว่ามีความสอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ใด ผลวิจัยเป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของผู้ใด เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

2.1.6 องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัย โดยสามารถนำเสนอรูปแบบของโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

2.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือสถาบัน

2.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัยและหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอความช่วยเหลือเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

2.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Articles) ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.3.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายให้ภาพรวมโดยย่อของบทความและหัวข้อหลักที่ครอบคลุมว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.3.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ เนื้อเรื่องสามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ ข้อมูลโต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล ในการประเมินรายละเอียด ทบทวนบทความที่กล่าวถึงเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่านโดยกล่าวถึงจุดอ่อนจุดแข็งของบทความที่ทบทวนโดยทบทวน จัดลำดับจากเรื่องหนึ่งไปอีกเรื่องหนึ่ง หรือจากผู้วิจัยคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง โดยนำข้อค้นพบของแต่ละเรื่องมา กล่าวโดยสังเขป

ส่วนย่อยที่ 3 สังเคราะห์ เปรียบเทียบ และ/หรือวิจารณ์ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ในมุมมอง ใหม่ เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ โดยอภิปรายถึงความน่าเชื่อถือของผู้เขียน ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่อ้างถึง ความถูกต้องของวิธีการที่ใช้โดยชี้ให้เห็นว่ามีความเป็นมา อย่างไร ทั้งในอดีต ปัจจุบัน ความก้าวหน้าล่าสุด เป็นความรู้และข้อเท็จจริง และมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เขียน

2.3.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอก ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร ผลลัพธ์สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนา เรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

2.4.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ บทนำควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

2.4.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

2.4.3 บทวิจารณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน และเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

2.4.4 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอก ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

2.4.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงในวารสารให้ใช้แบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition ที่มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเขียนบรรณานุกรม หรือเอกสารอ้างอิง ใช้มาตรฐานการเขียนแบบ APA ที่พัฒนามาจากนักสังคมศาสตร์และนักพฤติกรรมศาสตร์มากกว่า 80 ปี เพื่อเป็นมาตรฐาน ในการเขียนอย่างเป็นระบบสำหรับการทำวิจัย รายงาน การวิจัย การทบทวนวรรณกรรม บทความและกรณีศึกษา ผู้แต่งสามารถดูการอ้างอิงได้จาก

<https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/examples>

หรือบางส่วนจากตัวอย่างทั่วไปที่มีผู้เขียนแนะนำไว้มากมาย เช่น

-ฝ่ายบริการทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มศว.ที่

<mailto:https://lib.swu.ac.th/images/Documents/Researchsupport/APA6th-Citation160820.pdf>

-มหาวิทยาลัยแม่โจ้ที่ [mailto:https://pulinet2022.pulinet.org/wp-](mailto:https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf)

[content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf](https://pulinet2022.pulinet.org/wp-content/uploads/2021/07/TEMPLATE_Reference_PULINET2022.pdf)

การส่งต้นฉบับ

1.การตรวจสอบก่อนส่งบทความ

ในขั้นตอนการส่งบทความผู้แต่งต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดรายการตรวจสอบการส่งทุกข้อดังต่อไปนี้ และบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้แต่งกรณีที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดทั้งหมด

1.บทความที่ส่งมาตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารใดๆ

2.การเขียนชื่อเจ้าของบทความหลัก, E-mail, เบอร์โทรศัพท์ และสถานที่ทำงาน ต้องเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3.การเตรียมต้นฉบับ ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ คำสำคัญ ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเป็นไปตามคำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับที่วารสารกำหนด

4.การอ้างอิงในเนื้อหาและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความใช้ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) และต้องมีการอ้างอิงแหล่งที่มาอย่างถูกต้อง ไม่มีปัญหาการลอกเลียนงานวิชาการ (Plagiarism)

5.ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้แบบตัวอักษร TH-Sarabun-PSK ๒๕.๕๑
 บทความภาษาไทย แบบตัวอักษร Arial ๑๒.๐๐ บทความภาษาอังกฤษ การแสดงรูปภาพ แผนภูมิ และตาราง
 ขอให้อยู่ในเนื้อหาที่สอดคล้องกัน

2.วิธีและขั้นตอน การส่งบทความ

1.การส่งบทความจะต้องส่งบทความในระบบThaiJO หากส่งในช่องทางอื่น จะต้องส่งบทความ
 พร้อมแนบ “แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์” มาที่บรรณาธิการวารสารทางระบบ Thai
 Journals Online (ThaiJO)

2. การตอบรับ

เมื่อส่งบทความแล้ว ทางกองบรรณาธิการจะพิจารณากลับกรองขอขยายของบทความดังกล่าวและ
 ตอบรับบทความ ภายใน 7 วันทำการ โดยทำการส่งทางอีเมล

3. ระยะเวลาการพิจารณา

3.1กองบรรณาธิการส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา รอฟผลการพิจารณาจาก
 ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน 14 วัน

3.2 เมื่อได้รับบทความคืนจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งบทความ
 ให้ผู้เขียนบทความแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หรือปฏิเสธการลงตีพิมพ์ ภายใน 1 วัน

3.3 เมื่อผู้เขียนแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ให้แนบไฟล์บทความฉบับสมบูรณ์ ส่งกลับในช่อง
 Revision ของระบบ Thai Journals Online (ThaiJO)ภายใน 7 วัน

3.4 บรรณาธิการออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์บทความลงวารสาร ทางอีเมล

4. การตีพิมพ์วารสาร

4.1กองบรรณาธิการจะรวบรวมเอกสารบทความ ส่งตีพิมพ์เมื่อถึงกำหนดเวลาที่วารสารจะ
 ออกเผยแพร่ตามกำหนด

4.2 เมื่อได้เล่มวารสารที่สมบูรณ์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบผ่านระบบ Thai
 Journals Online (ThaiJO)

จริยธรรม

จริยธรรมในการตีพิมพ์ผลงานวิชาการ/วิจัยในวารสารสังคมศาสตร์ไทย(TSSJ's Publication Ethics)
 วารสารสังคมศาสตร์ไทย ยึดมั่นในหลักจริยธรรมการพิมพ์ตามมาตรฐานระดับนานาชาติตามกรอบแนวทาง
 จริยธรรมการตีพิมพ์ของ Committee on Publication Ethics (COPE) ดังต่อไปนี้

(ส่วนใหญ่ปรับปรุงต้นฉบับและแปลจาก <https://publicationethics.org/>)

1.จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้เขียนต้นฉบับ

1.ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ใน วารสาร สังคมศาสตร์ไทยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ

2.ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ ในวารสารสังคมศาสตร์ไทยอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

3.ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แกไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำ สำหรับผู้แต่ง” โดยเฉพาะหัวข้อรูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับอันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน

4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง

5.ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการ ดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไป เด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่าบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสารจะถอน บทความนั้นออกทันที

6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาในผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความ รับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความ ออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที

7.ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิงทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่ จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของ บทความโดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้

8.ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10.ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่า เป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

12. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของบุคคลอื่นให้ปรากฏการอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation) หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานตัวเอง รวมทั้งจัดทำบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ

2. จริยธรรมในการตีพิมพ์สำหรับผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณสมบัติหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้นๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้เข้าถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความและควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือแนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความตระหนักว่า ตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

5. ผู้ประเมินบทความควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบพร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

3.จริยธรรมในการตีพิมพ์ของกองบรรณาธิการวารสาร

1.บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ

2.บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ

3.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลการตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ)อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4.บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความคิดริเริ่ม และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อมูลที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5.บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6.บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจังเพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นเกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันทีเพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

7.บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8.บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่าสมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10.หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11.บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแลทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวนและคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13.บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด